Din cugetările Marelui Român

Se spune că intelectul e dat omului ca să cunoască adevărul. Intelectul e dat omului, după părerea mea, nu ca să cunoască adevărul, ci să primească adevărul.

Tot ce teoretic este just este practic necesarmente just. Nu şi invers, că oamenii au practici sinistre în istorie.

Am avut revelaţia că în afară de Dumnezeu nu există adevăr. Mai multe adevăruri, zic eu, raportate la Dumnezeu, este egal cu nici un adevăr. Iar dacă adevărul este unul singur, fiind transcendent în esenţă, sediul lui nu e nici în ştiinţă, nici în filozofie, nici în artă. Şi cînd un filozof, un om de ştiinţă sau un artist sînt religioşi, atunci ei nu se mai disting de o babă murdară pe picioare care se roagă Maicii Domnului.

Acum, mai la bătrîneţe, pot să spun că fără Dumnezeu şi fără nemurire nu există adevăr.

"Domnule Ţuţea, dacă aţi fi fost ales preşedinte la 20 mai, prin absurd, care ar fi fost prima hotărîre pe care aţi fi luat-o?" – Prima hotărîre: privatizarea, însemnînd construcţia celor două comune: comuna agrară, întemeiată pe gospodarul dibaci şi priceput, şi comuna urbană, guvernată de întreprinderi, de aceşti giganţi ai lumii moderne. Şi aş fi creat institute care să sincronizeze poporul român cu toate cuceririle speciei om, mutate în spaţiul valah. Că eu nu contest poporului român că limba lui şi geniul lui intelectual îi permit să mute creaţiile speciei om la el acasă.

Omul, cînd e singur, poate face fel de fel de unelte. Adică devine american, spun eu. Eu aş scrie peste Statele Unite astfel:"Omul este un animal care fabrică unelte."M-au întrebat unii care sînt foarte filoamericani ce cred despre americani. Sînt lăcătuşi cosmici, domnule, le-am zis. India, de pildă, este inferioară tehnic Americii. Nici nu încape îndoială: America o bagă la jiletcă. Da' spiritual America e o Ghana; pe lîngă India e primitivă.

Eu nu pot fi americanofob decît în ceea ce priveşte descompunerea religioasă în secte. Dar din punct de vedere politic… şi noi şi ruşii ar trebui să avem în frescele din biserici un Columb, căci fără el învăţam acum nemţeşte cu dicţionarele pe genunchi.

În belşugul de-acolo nu poate apărea o gîndire teologică. Americanii n-au vocaţie; îl invocă pe Dumnezeu doar ca să le binecuvînteze prăvăliile. Ei gîndesc negustoreşte. Exercită stăpînirea lumii doar la casele de bani.

Antisemitismul nu e o reacţie spontană a românilor, a germanilor, a polonilor, a francezilor, a americanilor, ci e provocat de evrei, prin exces. E provocat de ei ca spaimă, crezînd că-l previn. Antisemitismul funcţionează după principiul acţiunii şi reacţiunii. Păi dacă rabinul Moses Rosen, care e doctor şi face parte din Consiliul Mondial Evreiesc, îl înjură pe Eminescu… Păi ce ar zice el dacă eu l-aş lua pe Moise pe făraş?

Nu am fost şi nu sînt antisemit, pentru că ar însemna să fiu anticreştin. Pentru că, să fim cinstiţi, Cristos nu e din Fălticeni.

O babă murdară pe picioare, care stă în faţa icoanei Maicii Domnului în biserică, faţă de un laureat al premiului Nobel ateu – baba e om, iar laureatul premiului Nobel e dihor. Iar ca ateu, ăsta moare aşa, dihor.

Eu cînd discut cu un ateu e ca şi cum aş discuta cu uşa. Între un credincios şi un necredincios, nu există nici o legătură. Ăla e mort, sufleteşte mort, iar celălalt e viu şi între un viu şi un mort nu există nici o legătură. Credinciosul creştin e viu.

Ateii şi materialiştii se deosebesc de animale prin faptul că nu au coadă.

Ateii s-au născut, dar s-au născut degeaba.

Eu nu detest burghezia. Eu m-am lămurit că un om care vrea să fie bogat nu este un păcătos. Spunea odată un preot bătrîn: Circulă o zicală că banul e ochiul dracului. Eu nu-l concep ca ochiul dracului, eu îl concep ca pe o scară dublă. Dacă-l posezi, indiferent în ce cantităţi, şi te mişti în sus binefăcător pe scară, nu mai e ochiul dracului. Iar dacă cobori, atunci te duci cu el în infern, prin vicii, prin lăcomie şi prin toate imperfecţiile legate de orgoliu şi de pofta de stăpîn.

Nu pot evita neplăcerile bătrîneţii şi nu mă pot supăra pe Dumnezeu că m-a ţinut pînă aproape la nouăzeci de ani. Însă bătrînii au o supapă foarte înţeleaptă: au dreptul la neruşinare. O neruşinare nelimitată. Cînd mă gîndesc la suferinţele bătrîneţii, îmi dau seama că în natura asta oarbă cel mai mare geniu este geniul morţii. Faptul că murim, de cele mai multe ori la timp, este un semn al dragostei lui Dumnezeu pentru noi.

Eu sînt iudeocentric în cultura Europei, căci dacă scoţi Biblia din Europa, atunci Shakespeare devine un glumeţ tragic. Fără Biblie, europenii, chiar şi laureaţii premiului Nobel, dormeau în crăci. Ştiinţa şi filozofia greacă sînt foarte folositoare, dar nu sînt mîntuitoare. Prima carte mîntuitoare şi consolatoare pe continent – suverană – e Biblia.

Există o carte a unui savant american care încearcă să motiveze ştiinţific Biblia. Asta e o prostie. Biblia are nevoie de ştiinţă cum am eu nevoie de Securitate.

Luther, cît e el de eretic şi de zevzec, a spus două lucruri extraordinare: că creaţia autonomă e o cocotă şi că nu există adevăr în afară de Biblie. Mie mi-a trebuit o viaţă întreagă ca să aflu asta. El nu era aşa bătrîn cînd a dibăcit chestia asta, că era călugăr augustin… Mie mi-a trebuit o viaţă ca să mă conving că în afară de Biblie nu e nici un adevăr.

Shakespeare, pe lîngă Biblie, - eu demonstrez asta şi la Sorbona - e scriitor din Găeşti.

În afara slujbelor bisericii, nu există scară către cer. Templul este spaţiul sacru, în aşa fel încît şi vecinătăţile devin sacre în prezenţa lui.

Ştii unde poţi căpăta definiţia omului? – te întreb. În templu. În biserică. Acolo eşti comparat cu Dumnezeu, fiindcă exprimi chipul şi asemănarea Lui. Dacă Biserica ar dispărea din istorie, istoria n-ar mai avea oameni. Ar dispărea şi omul.

În biserică afli că exişti.

Ce pustiu ar fi spaţiul dacă n-ar fi punctat de biserici!

În afară de cărţi nu trăiesc decît dobitoacele şi sfinţii: unele pentru că n-au raţiune, ceilalţi pentru că o au într-o prea mare măsură ca să mai aibă nevoie de mijloace auxiliare de conştiinţă.

Ceauşescu n-avea mască de golan, ci mască de golan fioros. Nu mi-am închipuit că un golan analfabet poate să aibă o asemenea poftă de luxurie. Vila lui de la Neptun…totul e de aur acolo. D-aia s-a şi numit "epoca de aur"…

Aşa-zisul triumf al proletariatului, care a sfîrşit ca triumf al lui Ceauşescu, a fost triumful lui Golănescu şi o trecere în întuneric. Asta a fost revoluţia proletară. Ce s-a petrecut în decembrie '89 n-a fost o revoluţie, ci o restauraţie: geniul politic al poporului român a atestat reaşezarea în ordinea naturală. Asta s-a întîmplat atunci: *o restauratio magna*. Fără să ignor jertfele de la Timişoara, mă opresc la manifestaţia din faţa Comitetului Central, cînd mulţimea a huiduit tiranul. Atunci s-a întîmplat un fenomen fundamental: reintrarea în ordinea naturală a poporului român. Cînd mulţimea îi refuză tiranului încrederea, ăsta calcă în gol. Aşa a călcat Ceauşescu – în gol.

Cioran e o inteligenţă pură. Păi, ca să te fiţii ca el prin Paris, trebuie să ai inteligenţă. Că acolo inteligenţă este! Are o singură trăsătură inadmisibilă în fiinţa lui: e neconsolator.

Eu m-aş întîlni cu Cioran în neliniştile mele, care seamănă cu ale lui, iar el s-ar întîlni cu misticismul meu în lirismul lui.

În ce priveşte cearta lui cu Divinitatea, eu sper ca Cioran să nu moară aici unde s-a născut, cum a murit Kant. Eu pe Cioran îl văd împăcat în amurg cu sine, cu Sfîntul Apostol Pavel şi cu Absolutul Divin, pentru a nu muri în lumea aceasta.

Ceea ce e ciudat la Cioran, nu e neliniştea de a fi om, ci neliniştea de a fi român.

Comunismul e cea mai mare *aflare-în-treabă* din istoria omenirii.

Comuniştii au vrut să ne facă fericiţi cu forţa:bă, să fiţi fericiţi, că vă ia mama dracului! Adică să mănînci bine, să bei bine, să dormi bine şi la loc comanda!

Ca să constaţi că e incapabil comunismul de guvernare, nu trebuie să ai doctoratul în ştiinţe sociale. Orice bou vede că nu e bun. El vede că mă-sa rabdă, nevasta rabdă, copiii rabdă… vede tot şi totul pute.

A te opune comunismului înseamnă a apăra puritatea Codului Penal. Comuniştii nu trebuie trataţi ca infractori de drept comun. Ca hoţii de buzunare, ca tîlharii, ca violatorii de dame…

Comunismul e imanentism absolut: el mută complet omul în lumea *asta*. Comunismul înseamnă negaţia omului total, că omul total aparţine la cele două lumi:lumea trecătoare şi lumea veşnică. Or, comunismul ancorează în dimensiunea lumii trecătoare şi în felul ăsta nu e uman. Pentru că dacă îi spui unui om normal: mă, eşti un animal raţional muritor şi după tine rămîn doar viermi şi minerale – îţi dă cu bîta în cap!

M-am gîndit să scriu un pamflet anticomunist şi m-am gîndit să iau anticii şi modernii, cei mai mari pamfletari pe care-i întîlnesc, şi să iau de acolo cele mai acidulate imagini sau figuri de stil. Şi m-am gîndit că e un travaliu odios, gratuit, nu face trei parale. Şi am ajuns la o intuiţie mult mai corectă pentru a defini orice mişcare comunistă. Iau un Cod Penal cu trihotomia, tripartita diviziune a infracţiunilor: crime, delicte şi contravenţii. Definesc crimele pe rînd, delictele pe rînd şi contravenţiile pe rînd, şi scriu dedesubt: comunismul e infractor la ordinea universală, naturală prezentă în acest integral Cod Penal. Ei sînt infractori, comuniştii, nu sînt oameni politici. De altfel, Douglas, ministrul de externe al Americii, a dat o definiţie a comunismului: există în dreptul penal crime continue şi crime continuate; comunismul e o crimă continuă.

Rusia a demonstrat – tehnic, practic şi teoretic – nulitatea comunismului.

Comunismul este un cancer social. Unde se instalează, rămîne pustiu.

Stalinismul e definiţia comunismului. Unde nu e stalinism, după trei luni cad de la putere, că nu sînt în stare să dea nici… apă. Nu se poate impune comunismul decît cu bîta, cu parul!

Nu se poate face economie în comunism şi de către comunişti. Ăştia nu sînt în stare să conducă nici o comună rurală. Încurcă apele, înfundă fîntînile…

Atît extrema stîngă, cît şi extrema dreaptă sînt falimentare. Comunismul, de pildă: premisa lui majoră e egalitatea reală, absolută a oamenilor. În nici unul din regnurile cunoscute nu există egalitate – nici în regnul mineral, că aurul nu e egal cu cărbunele, nici în regnul vegetal, că plantele nu sînt egale, şi nici în regnul animal, că pisica nu e egală cu leul, cel puţin ca forţă. Şi nici în specia om nu funcţionează, cu atît mai mult, principiul egalităţii. E damnat esenţial comunismul prin premisa lui majoră: egalitatea reală a oamenilor, care este o utopie. Şi încă… da, vorba lui Berdiaev, cusurul utopiilor nu stă în construcţia lor, ci în faptul că toate sînt realizabile. E un paradox, însă este adevărat că paradoxul este limita pînă la care poate merge inteligenţa umană, dincolo de care apare nimicul.

Comuniştii sînt văcari: consideră oamenii ca văcarii cirezile. Cum poţi gîndi egalitatea absolută – că aşa trebuie s-o gîndeşti ca să fii comunist – cînd nici nu ieşi bine în stradă şi te-ntîlneşti cu ea, cu inegalitatea?

Şi la comunişti sînt stăpîni şi slugi, dar ei sînt ipocriţi, pentru că *ştiu* că egalitatea oamenilor nu poate exista nicăieri; sînt perfect escroci, tocmai pentru că afirmă că esenţa comunismului este egalitatea reală a oamenilor. Premisa egalităţii absolute e nulă, iar socialiştii adaugă puţin sifon în vinul ăsta.

Sistemele sociale trebuie definite finalist, prin ce urmăresc. Comuniştii urmăresc egalitatea anarhică finală. Ăştia sînt comuniştii – anarhişti! Prin finalitatea lui, marxismul nu e ostil anarhiei, pentru că nu poţi fi egalitar decît dacă eşti anarhic.

Cînd se vorbeşte de totalitarismul comunist e o contradicţie în termeni. Totalitari nu pot fi decît oamenii care pleacă de la întreg la parte – după formula aristotelică. Or, comuniştii, nu sînt totalitari. După ce mă orientez? După *Manifestul comunist*, care e evanghelia lor, evanghelia roşie. Acolo se spune că idealul lor e o societate fără stat, fără clase, concepută ca o asociere liberă de indivizi. E incendiul anarhiei finale, sfîrşitul *Manifestului*, cum zice Kauţki. Comuniştii sînt anarhişti la finalitate. Totalitari sînt fasciştii, hitleriştii şi Biserica Catolică, pentru că şi ea pleacă de la principiul aristotelic: întregul premerge partea. Ăştia sînt totalitari. Mi-a spus un ziarist: Nu mai spuneţi asta, că zăpăciţi tineretul! Dacă toţi îi consideră pe comunişti totalitari, nu pot sa dau pe post asta… Dar eu – ce-i în guşă şi-n căpuşă. Nu mă dau înapoi. Nu pot să mint.

Cei care stau sub fluviul evenimentelor, stau fie din orgoliu, fie din capacitate de adaptare. Dat, de multe ori, adaptarea la împrejurări se cheamă conformism şi conformistul se deosebeşte de ploşniţă doar prin aceea că ea n-are raţiune…Cei care nu se conformează trag consecinţele, fie din orgoliu, fie din incapacitate de adaptare. Dar adaptarea ţine mai mult de biologic decît de spiritual. De pildă eu mă situez în fluviul inform al stanilismului, care se revarsă prin stanilismul haotic anglo-saxon asupra Europei centrale. Deci cum pot fi eu, dacă încerc să judec acest fluviu inform al stanilismului care situează omul în regnul animal, cum pot eu să scap de acet animalism? Prin orgoliu, mă opun – şi intru în temniţ. Prin conformism, devin un simplu animal adaptabil. De altfel, să ştiţi un lucru:în lupta cu evenimentele politice majore omul basculează între eroism şi laşitate. Te supui evenimentelor, ştiind că singur nu le poţi înfrînge; şi nu-ţi convine să candidezi la eroism.

Reacţionar e cel vetust şi învechit. Conservatorii mari nu sînt reacţionari, pentru că au de partea lor legile eterne ale lui Dumnezeu.

Cred că acum la noi, ar fi optimă o conducere conservatoare, realizată însă într-un climat democratic. Adică un partid conservator, tradiţionalist, naţionalist, într-un climat liberal. Ca să nu facă din conservatorism instrument de tiranie, că eu nu pot să accept în numele nici unei idei să asupresc o singură celulă dintr-un om.

Constituţia liberală din 1923 nu e o operă, e o capodoperă. Un rege puternic, înfăşurat într-un stat al normelor liberale: separaţia puterilor şi libertăţi cîte doreşte nea Niţă; nici nu poate duce atîtea libertăţi!

Platon are un demiurg care nu e creator, ci doar un meseriaş de geniu, fiindcă materia îi premerge. Prima idee de creaţie reală, au adus-o în istorie creştinii.

De creat doar zeul crează, iar omul imită. Eu cînd citesc cuvîntul *creaţie* – literară, muzicală, filozofică – leşin de rîs. Omul nu face altceva decît să reflecte în litere, în muzică sau în filozofie petece de transcendenţă.

Cum să fie creatura creator? "Hai tată, să-ţi arăt moşia pe care ţi-am făcut-o cînd nu eram în viaţă…" Păi cum să fie creatura creator?

Omul e un animal care se roagă la ceva. Caută un model ideal. Şi uneori nimereşte, alteori, nu. Cei care au descoperit modelul ideal şi succesiunea fenomenului din el sînt creştinii. Creştinismul nu poate fi identificat cu nici un sistem filosofic, monist, dualist, sau pluralist.Creştinismul este pur şi simplu. Despre creştinism, Bergson spune că noi îl respirăm. Are materialitatea aerului. Seamănă cu aerul. Noi sîntem creştini fără să vrem. Şi cînd sîntem atei sîntem creştini: că respirăm creştinismul cum respirăm aerul.

Creştinismul nu e ideologie, că atunci se aseamănă cu marxismul. Religia e expresia unui mister trăit, or ideologia e ceva construit.

A fi creşti înseamnă a coborî Absolutul la nivel cotidian. Numai sfinţii sînt creştini absoluţi. Altminteri, creştinismul, gîndit real, e inaplicabil tocmai pentru că e absolut.

Suveran faţă de natură, supus Divinităţii, nemuritor şi liber prin depăşirea extramundană a condiţiei sale – acesta este *omul creştin*.

Nimic nu poate inlocui creştinismul; nici toată cultură antică precreştină. Eu sînt de părere că apogeul Europei nu e la Atena, ci în Evul Mediu, cînd Dumnezeu umbla din casă în casă. Eu definesc strălucirea epocilor istorice în funcţie de geniul religios al epocii, nu în funcţie de isprăvi politice.

Iisus Cristos este eternitatea care punctează istoria.

Dacă nu cunoşti revelat – prin graţie divină – sau inspirat, nu cunoşti nimic. De pildă, povestea cu mărul lui Newton, care a căzut. Nu ştiu unde am citit eu stupiditatea asta: "Il tomba dans une méditation profonde qui l'a conduit jusqu'a la loi de la gravitation universelle". Şi eu spun: dacă Newton gîndea pînă la Judecata de Apoi, nu descoperea nimic! Dar el a fost mult mai înţelept. Cînd a fost întrebat cum a descoperit gravitaţia, a zis: Am fost inspirat. Păi scrie pe măr, sau scrie undeva în natură " legea gravitaţiei"? Fenomenele lumii interioare şi ale lumii exterioare tac. Iar omul autonom şi orgolios creds că explorează lumea interioară şi exterioară cu jocul lui de ipoteze şi că descoperă ceea ce vrea el. El caută; dar eu spun că el caută, nu că află. Sau dacă află, trebuie să fie ca Newton, inspirat.

N-ar trebui să se vorbească aşa mult despre democraţie. Eu, în materie de democraţie, nu am nici o părere personală. Mă bizui pe doi gînditori clasici. Pe Platon şi pe Aristotel.

Platon susţine că sînt trei forme de guvernămînt degenerate:tirania, oligarhia şi democraţia. Aristotel spune că democraţia este sistemul in care face fiecare ce vrea. Şi eu am spus: după cum se vede.

Bergson e mai cuviincios ca Aristotel şi zice că democraţia e singurul sistem compatibil cu libertatea şi demnitatea umană, dar are un viciu incurabil: n-are criterii de selecţiune a valorilor. Deci democraţia e sistemul social în care face fiecare ce vrea şi-n care numărul înlocuieşte calitatea… Triumful cantităţii împotriva calităţii. Bergson a fost acuzat în micul dicţionar filozofic al lui Stalin că e fascist.

Fără să gîndesc în stilul darwinismului social, nu pot să rămîn indiferent la incapacitatea democraţiei de a asigura selecţiunea naturală a valorilor. Democraţii gîndesc corpul social aritmetizat: numără capetele toate şi unde e majoritate, hai la putere. Sufragiul turmei! Asta e părerea mea despre democraţie.

În democraţie, numai întîmplarea naşte un mare şef. De pildă, un mare conducător în democraţie a fost Clemenceau, care a condus politic primul război mondial.

Eu, cît aş fi de aristocrat în gîndire, politic trebuie să fiu democrat. Masa e absolută; fiecare prost luat în parte e un prost şi atît. Dar toţi proştii aştia, luaţi împreună, sînt un principiu istoric.

Prin însăşi ordinea ei ideologică, democraţia îl obligă pe idiot să stea alături de geniu şi să-i poată zice: ce mai faci, frate? Partea proastă este că oamenii de excepţie pot ajunge captivi în cirezile democrate. Ce decide masa are un caracter absolut, deoarece prin masă se exprimă specia. Prin individ se exprimă personalitatea. Numai că, uneori, un individ ajunge să influenţeze foarte mult asupra maselor. Aceştia sînt aleşii. Istoria este făcută de aleşi. Paradoxul societăţii umane este că mulţimea îi produce pe conducători, iar aceştia o conduc. Ideea de echilibru social este caracteristica oricărei democraţii burgheze. Asta e forţa constantă a democraţiei. Iar extremelor – fie extremei stîngi, fie extremei drepte - , care violează ideea de echilibru social, democraţia le este ostilă.

Eu nu sînt democrat. Am asemănat democraţia cu jigodia la cîine: nu scapă decît cei care sînt tari.

Eu sînt democrat numai dintr-un singur motiv: din respect faţă de poporul român. Şi pînă la urmă mi-am modificat poziţia: nu sînt democrat, sînt demofil, iubitor de popor.

Democraţia totală e cimitir istoric. Noi nu sîntem în pericol, că n-avem nici măcar democraţie; un cimitir istoric presupune un trecut de viaţă care să fie îngropat.

Şi totuşi cel mai bun sistem social e cel care pleacă de la respectul măştii de om: democraţia. Democraţia e imperfectă, dar fără ea e greu de vieţuit. Este un soi de haos suportabil.

Democraţia este sistemul social care face posibilă existenţa idiotului alături de geniu. Dar ea se deosebeşte de egalitarismul comunist prin lege. În democraţie legea funcţionează, în vreme ce în comunism legea nu există; e tiranie.

Eu cred că omul e făcut de Dumnezeu şi cred că Dumnezeu n-a instalat nici un drac în el. Nu pot să spun că Dumnezeu a făcut un om purtător de drac. Dacă omul e făptura lui Dumnezeu, dracul intră ocolit acolo, nu intră cu voia Lui.

Un filozof care se zbate fie să găsească argumente pentru existenţa lui Dumnezeu, fie să combată argumentele despre inexistenţa lui Dumnezeu reprezintă o poartă spre ateism. Dumnezeul lui Moise este neatributiv. Cînd îl întreabă Moise pe Dumnezeu: Ce să le spun ălora de jos despre Tine? – Dumnezeu îi spune: Eu sînt cel ce sînt.

În faţa lui Dumnezeu, geniul e văr primar cu idiotul.

Binele şi răul sînt conceptelepedagogiei lui Dumnezeu faţă de oameni.

Dumnezeu s-a revelat, dovadă că este. De fapt, vînzoleala asta haotică a lumii actuale, frămîntarea lumii actuale, mă convinge că nu există decît Dumnezeu. Că totul e muritor, şi universul şi omul, şi că lumea a fost făcută de Dumnezeu din nimic şi o va spulbera din orgoliul divin de-a o face din nou – considerînd că prima lui ispravă s-a înecat istoric.

În celebra *Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen* a Revoluţiei franceze, prima propoziţie e o idioţie absolută sau în cel mai bun caz un sofism: Oamenii sînt egali de la natură. Asta e ca şi cum Kant ar fi egal cu Iliescu. Oamenii sînt inegali de la natură. Sint inegali înşişi membrii unei familii, în care unul poate fi genial, altul mediocru şi altul imbecil. Substanţa ereditară e un mister.

Egalitatea e cel mai mare duşman al libertăţii.

Principiul egalităţii, pe care-l vehiculează democraţii din lume, funcţionează în mod real numai în religie, fiindcă numai religia creştină consideră oamenii egali în faţa lui Dumnezeu.

Eminescu, despre care Iorga spune că-i expresia integrală a naţiunii române, iar Blaga că reprezintă "ideea platonică de român", e românul absolut. L-am definit eu: sumă lirică de voievozi.

Noica a fost o personalitate, dar a spune "epoca Noica" e ca şi cum ai spune "epoca Ghiţă Popescu". Nu a fost nici măcar o epocă "Nae Ionescu", cu toate că el într-adevăr, putea face epocă. La fel Eliade, Cioran. Face oare epocă un profesor universitar la Chicago? Iar Cioran a spus: Eu sînt *cazul* Cioran – şi nu cred că s-a izmenit cînd a afirmat asta, pentru că, e evident, n-aţi auzit de "ciorănism" în România. El este, ca de altfel şi Eliade, o personalitate care s-a limitat la ea însăşi. Însuşi Iorga, din acest punct de vedere, i-a rămas inferior lui Maiorescu, pentru că Maiorescu a punctat epoca lui. Sămănătorismul lui Iorga a marcat, dar nu a făcut epocă, ci poate fi considerat doar un eveniment.

Europa e formată din trei familii de popoare: familia popoarelor germene, a celor latine şi familia popoarelor slave. Părerea mea e că dominanta e latină şi spiritul european nu e nici slav, nici german, ci latin. Latinitatea e dominantă europeană. Nu Germania. S-au zbătut germanii, dar sînt tot subalterni, ca şi slavii.

Aşa, dacă gîndeşti omul ca european, au nemţii o expresie: a vorbi de puritate germană, polonează, franceză este ridicol, pentru că popoarele Europei sînt *die Fruchte einer Promenademischung* (Progeniturile unei corcituri), adică două babe surde, cu doi cîini, stau la taifas şi după două zile află că toţi căţeii fătaţi de căţeluşă nu seamănă cu fiul babei.

Evreii au geniu religios. Ei au creat două religii, iudaică şi creştină. Mai glorioase nu văd religii în lume… Sînt o rasă superioară, sînt părinţii religiei noastre. Pentru ei cultura înseamnă religie. Restul este artă şi ştiinţă. Cultura înseamnă la ei spirit şi numai ei au lăsat cultură pe unde au stat, ovreii. Cultura Europei e iudaică şi civilizaţia e multiformă. Iudeo-germano-latino-slavă.

De ce au existat întotdeauna resentimente faţă de ovrei? – Stilul lor de viaţă. Cînd în Antichitate, au intrat în contact cu romanii, aceştia îi înţelegeau la nivelul sticlei. Nu ştiau ce sînt. Nu semănau cu romanii. Eu nu vorbesc rasial, vorbesc antropologic: pur şi simplu nu-i înţelegeau.

În Evul Mediu, pe vremea cînd europenii aveau meseriaşi-bijutieri, ruşii mîncau paie. Fără tradiţia asta adîncă, nu se poate face supercivilizaţie modernă. Xenopol spune aşa: Viciul esenţial al istoriei românilor, din cauza războaielor neîntrerupte cu turcii, e absenţa de dospire îndelungă a Evului Mediu.

Extrema dreaptă, ca şi cea stîngă, e falimentară. Omul nu e dispus, de dragul unei minorităţi numite elită, să ajungă iobag. Nici ultimul măturător nu este dispus să renunţe la libertate pentru că în frunte se află un tiran care e înţelept ca Platon. Înţelepciunea ăluia e de două parale. Dacă ăla se realizează utopic pe sine, cel de pe stradă suferă.

Greşelile gîndirii de dreapta la noi? Absolutizarea totalitarismului, care este european falimentar. Excesele. Absolutizarea ideii totalitare, care confiscă personalitatea, şi mai ales ignoranţa în ceea ce priveşte onestitatea lui Hitler, acestea au fost greşelile. Hitler a spus: Nu respect decît un singur cuvînt, cel dat poporului german. Iar Ribbentrop a declarat că Germania n-are nevoie de prieteni, ci de supuşi. Păi cum poţi să mai fii colaborator cu un asemenea imperialism?

Orice extremă este socialmente insuportabilă, pentru că e lipsită de ideea fundamentală a oricărei societăţi bine organizate, ideea de echilibru. Extremele violează ideea de echilibru social.

Şi poporul, şi foarte mulţi intelectuali nu pot suporta extremele, iar democraţia este ostilă extremelor, care confiscă – şi extrema stîngă şi extrema dreaptă – personalitatea umană. Nu cred însă că extrema dreaptă poate fi gîndită în paralel cu cea stîngă, cum se face.

Extrema dreaptă nu confiscă proprietatea, personalitatea legată de proprietate. Extrema stîngă e egalitară; egalitatea coercitivă e sterilizantă.

Nu ştiu dacă fantasticul e din nimic sau din ceva, dar ca să fii fantastic trebuie să fii transsenzorial, în afară de concret şi de real. Însă fantasticul nu e totuna cu misticul şi la o adică el e mult mai aproape de senzorial şi foarte îndepărtat de mistic: pentru că lui îi lipseşte relaţia cu misterul.

Cărui bărbat nu-i plac femeile? În primul rînd le iubeşti pentru farmecul lor, şi în al doilea rînd le iubeşti pentru că fac oameni.

Eu încerc o experienţă: încerc să mă deparazitez de filosofie, de păducherniţa metafizicii. Cioran s-a deparazitat mai demult, deşi face filozofie. Un prieten de-al meu zice: te deparazitezi, dar foloseşti sculele ei. Da, dar dacă mă urc în tren, nu înseamnă că zeul meu e calea ferată.

În Evul Mediu s-a formulat de către filozofii şireţi teoria adevărului dublu: *secundum fidem* – adevărul după credinţă şi *secundum rationem* – adevărul după raţiune, ca să aibă cale liberă pentru filozofie. Adică să rătăcească pînă îi ia dracul… Că poţi, în filozofie, să rătăceşti pînă devii năuc. Ce-au realizat filozofii prin autonomia lor? Nimic! N-au nici un adevăr.

La urma urmelor, are şi filozofia acces la adevăr, pentru că situarea spiritului în adevăr e vocaţională.

Babele evlavioase merg la absolut rugîndu-se, iar filozoful trăncănind silogisme.

Francmasoneria doreşte puterea cu lozinci democrate. Nu sînt religioşi, au o singură religie: propria lor doctrină. Pe duşmani îi anulează social. Au o structură supranaţională, deci sînt antinaturali. Toţi cei care aspiră la unitatea speciei om anulează principiul competiţiei între popoare; anulează însuşi principiul civilizaţiei moderne, născută prin luptă.

Generaţia se naşte aşa: apare un cap – sau poate mai multe deodată, care sînt ancorate în acelaşi ideal. Şi dacă idealul este strălucit reprezentat, devine formă modelatoare pentru cei care-l urmează. Trebuie acceptată ideea de oameni-model. În vreme ce apostolii se topesc în absolut, modelele se topesc în generaţii. Cei ce devin modele sînt creatori de epocă şi de curente şi astfel hotărîtori pentru cetate.

Noi am fost o generaţie favorizată: ne-am plimbat prin toate universităţile, peste toţi scriitorii, peste toţi gînditorii… Şi am ajuns la limitele scepticismului autohton de tip ciorănesc. Adică nu sîntem, deocamdată, făuritori de sisteme general valabile.

Generaţia mea a debutat în euforia realizării României Mari şi a murit în închisorile comuniste. Voi, care nu aţi trecut prin închisori, ştiţi cum arată şi cei care închid şi cei închişi. Aveţi o perspectivă totală.

Tineretul de azi e net superior generaţiei noastre. Şi asta pentru că nu este uşor pentru el, în climatul ăsta fioros, aşa cum ne-a fost nouă, într-o lume mai normală. Păi noi am trăit sub regalitate, scriam pe Palatul regal " De închiriat" şi nu păţeam nimic! A venit bolşevismul rus cu armele peste el, peste tineret, şi el se scutură la mal ca raţa de apă. S-a văzut acum în răscoala din '89… Generaţia actuală e grea de glorie. Ca să te scuturi de bolşevism în plin bolşevism – păi cum se cheamă asta?

Geniul e relief, noutate, invenţie, creare de epocă şi stil. Nu e neapărat un înţelept, ci un suprainteligent. Geniile sînt originale, în măsura în care originalitatea e posibilă. În fond, maxima mea a fost aceasta: Dumnezeu este creator, iar omul imitator. Prin încercarea de a imita mereu Divinbitatea, prin proximitatea faţă de divin, geniul e mai apropiat de cer; dar nu sînt în măsura în care e apropiat sfîntul.

În faţa lui Dumnezeu nu există genii, Dumezeu lucrînd nu cu genii, ci cu oameni.

Gheorghiu-Dej a fost o maimuţă revoluţionară; a crezut că face şi el revoluţie, deşi imita bolşevismul rusesc. Adică: să arestez oameni fără judecată, să-i ţin indefinit în temniţă, să-i pun în regim de exterminare, să-i ucid dacă vreau – asta numea el revoluţie. Aşa făcea Stalin. Şi Dej, imitîndu-l, credea că e revoluţionar. De fapt a fost o maimuţă balcanică – a tiranizat poporul român la adăpostul armelor ruseşti. Nu? Ce originalitate are revoluţia românească? Dar n-are nici cea rusească originalitate… Păi ştiţi cum am definit eu revoluţia rusească? Iacobinism tătaro-mongol! Teroarea iacobină mutată în stil tătăresc la Moscova.

Dumnezeu a făcut lumea şi pe om; şi cu om a încoronat creaţia sa. Şi l-a însărcinat să cunoască lucrurile. De-acolo vine denumirea lor. – Originea primordială a capacităţii de a determina numele lucrurilor, care este o operaţie logică; originea mistică a gîndirii logice.

Apariţia unui mare gînditor e pentru creier ca o baie pentru un om care a muncit, a asudat, s-a murdărit şi se spală. Gîndirea este o "spălare" a creierului. Asta mă face cîteodată să cred că gîndirea nu e din creier şi că acest creier e numai un sediu… De ce gîndirea nu e produsă de creier, care e numai un sediu? Fiindcă n-o produc toate creierele. Dacă inteligenţa ar fi produsul creierului, atunci între Goethe şi nea Ghiţă n-ar mai fi nici o diferenţă.

Eu am spus că sînt anumite zone ale corpului social unde greva trebuie considerată crimă antinaţională. Păi ia închipuiţi-vă că toţi brutarii din România fac grevă! Nu mai mîncăm pîine?! Există zone ale economiei unde greva trebuie să fie, în principiu interzisă.

Mare noroc că există oameni care sînt idioţi! Funcţia idiotului e pozitivă, pentru că fără el n-am înţelege nici geniul, nici normalitatea. Păi cum am cunoaşte noi un om pe care-l numim desăvîrşit, dacă n-ar fi prezenţi ăştia, idioţii?

Iliescu se află în treabă. Pentru activiştii de partid aflarea în treabă e metodă de lucru. Ăştia sînt activişti de partid – e neobolşevismul actual al României… Păi el a declarat în

platforma-program că admiră valorile ideale ale comunismului! Cum ai spune: sînt încîntat de dulceaţa şi de deliciul produs în mine de cancer…

Corpul social e atît de afînat, încît, ca şopîrlele se furişează la conducere şi ajung acolo impostori. Există fisuri în aparatul social şi de stat prin care se prelinge încet, inevitabil, impostura. Chiar şi în cele mai strălucite cetăţi. Ce, credeţi că în Franţa ajung sus numai personalităţi remarcabile? Cînd e vorba de personalităţi, n-ai încotro, trebuie să le imiţi. Fiindcă imitaţia e un fenomen social inevitabil. Dar nu poţi să imiţi un prost, nici un impostor. Cel mult îl compătimeşti.

Am auzit odată un profesor de la Politehnică; am avut impresia că asist la un balet de urşi. Dacă într-un salon, într-un colţ, unul fumează şi tace, ăla e inginer… Inginerul e practic, savantul nu e practic. Cînd i s-a spus lui Max Planck, creatorul fizicii cuantice, că s-a mai găsit o aplicaţie, el a spus: care e, mă? Uite care… - Ca să vezi, nici nu m-am gîndit!

Inteligenţa, oricît de mare nu e suficientă pentru a te curăţa de prejudecăţi. Cu cît inteligenţa e mai mare, cu atît prejudecata e mai voinică, pentru că ai aparat s-o justifici.

Se spune despre Nae Ionescu că scuipă inteligenţă.

Definiţia lui Nae Ionescu e aceasta: meditaţia metafizică mutată la nivel cotidian, sau ridicarea cotidianului la nivel filosofic. Nimeni n-a făcut asta în presă pînă la el, nici măcar Eminescu. Deşi a fost un foarte mare gînditor şi deşi rămîne cel mai mare jurnalist, Eminescu n-a filosofat în publicistică.

Călinescu, faţă de Nae Ionescu, nici n-a existat; n-avea vocaţie filosofică nici cît un măturător. Nae Ionescu nu se măsura în vremea lui cu nimeni. Era el însuşi.

Nae Ionescu trebuie definit comportamental, în sensul că avut o atitudine justă faţă de toate evenimentele din România. N-a gîndit însă just întotdeauna. Eu l-am apreciat mai mult atitudinal, nu ideologic; nu-l prefer pe omul politic.

Întrebat fiind cum înţelege gîndirea, în formă pură sau în exemple, Nae Ionescu a răspuns: exemplele au fost lăsate de Dumnezeu pe pămînt pentru ca ideile să fie sesizate senzorial şi de proşti.

A spus despre Zelea Codreanu un lucru, Nae Ionescu: Eu mă screm şi lui îi vine…

Nu ştiu de ce gluma asta de-a face istorie se practică atît de mult. Dacă ai cultul istoriei, ai cultul apariţiei şi dispariţiei; e consolator acest joc? Istorismul, adică perspectiva istorică asupra vieţii şi lumii, a dus în cimitir. Ne înecăm în istorie. Pentru că istoria nu te învaţă numai să faci ceva, ca popor; cu istoria tot ce însemnezi în interiorul unui popor devine discutabil prin faptul că nu poţi, la infinit, să lucrezi la facerea ta, ci dispari şi apare altcineva care, chiar dacă nu te înlocuieşte, te prelucrează. Şi dacă nu poţi ieşi din devenire, nu poţi scăpa de tristeţe; tristeţea metafizică e fructul devenirii. Sînt proşti

istoricizanţi care se consolează prin devenire. Devenim mai civilizaţi, nu? Sau mai culţi… Adică murim ca şi caprele, numai că e mare lucru că există Kant, Descartes, există Newton, mă rog, atîţia mari creatori de cultură, şi există şi făuritorul de religie, Cristos – dar nu ne interesează!

Istoria e întemeiată pe istoria dintre Eva şi dracul. Aşa începe istoria, această rătăcire a omului, ca o damnaţie. ar la apariţia lui Cristos, atunci s-au suprapus teandric omul divinizat şi divinitatea om şi istoria a fost anulată.Cioran are o afirmaţie extraordinară: Istoric este tot ceea ce este supraistoric. Creştinismul a punctat supraistoric, deşi a apărut în istorie.

Sînt două mari discipline guvernate de principiul ireversibilităţii: termodinamică şi istoria.

Kant spunea că el e propriul său legiuitor şi stăpîn. Lucru la care eu am făcut aşa: pîrţ! Aşa e el legiutor şi stăpîn cum sînt eu popă în cartier.

Nu e om, Kant. N-a reuşit să fie om cu toată stabilitatea lui. Iar badea Gheorghe, care se sincronizează cu clopotele de la biserică, e laureat al premiului Nobel pe lîngă Kant.

Eu am citit *Cronica raţiunii pure* ca student şi am înlemnit de emoţie. Acum am faţă de ea, ca mistic biblic, consideraţia pe care am avut-o faţă de *Informaţia Bucureştiului*. Dar a trebuit să fac 80 de ani…

Legionarismul era în înseşi ideile epocii, dar leginarismul nu putea să iasă cîştigător deoarece avea la bază o eroare – naţionalismul absolut, care este impracticabil. De la excesul de naţionalism li s-a tras sfîrşitul legionarilor.

La comunişti, dacă nu eşti cu ei – sau nu mai eşti cu ei – înseamnă că eşti legionar. De ce acest "sindrom legionar" la bolşevici mă întrebaţi? Fiindcă legionarii sînt singurii români care n-au avut în dicţionar la litera G cuvîntul *glumă* şi cînd îi prindea pe comunişti era vai de cozonacul lor.Dar de fapt, nici comuniştii nu ştiu de glumă; ăsta-i punctul lor comun cu legionarii.

Nu se poate spune că mişcarea legionară n-a fost puternică! N-a avut rezultate pozitive fiindcă extremismele sînt greu suportabile. Nici fascismul italian n-a durat, nici naţional-socialismul german n-a durat şi erau similare cu mişcarea legionară. Deosebirea dintre ele şi mişcare este aspectul religios al mişcării legionare. Nici fascismul şi nici naţional-socialismul n-aveau caracter religios. Hitler era cu mituri germanice, Mussolini era ateu. Într-o întrunire se spune, Mussolini s-a uitat la ceas şi a zis: Îi dau ultimatum lui Dumnezeu ca în cîteva minute să mă trăsnească dacă există! Şi apoi s-a uitat la ceas. Au trecut minutele şi a demonstrat că Dumnezeu nu există.

Cel mai potrivit sistem social-politic este liberalismul. Pentru că asigură elita conducătoare,triumful personalităţii, triumful elitei conducătoare, nu-i aşa, şi nu deranjează cu nimic mersul dogmatic al lumii creştine. În climatul creat de liberali se

poate respira spiritual şi se poate progresa material, valorile mişcîndu-se nederanjate de nimeni. Democraţia înseamnă mai puţin decît liberalismul, care are într-un anume fel şi un aspect aristocratic. Indiferent cine conduce Partidul Liberal astăzi, poporul român nu poate să evite liberalismul, fiindcă îi datorează crearea statului român modern şi a societăţii române moderne. Mă interesează liberalismul biruitor în Statele Unite, în Japonia şi în vestul Europei. El devine, prin această biruinţă, ispititor pentru vînzoleala din spaţiul răsăritean.

Liberalismul te duce cum te duce trenul la destinaţie. Liberalismul favorizează corpul social: te instalează în sistem şi n-ai încotro…

E un fenomen istoric, dar punctează timpul şi spaţiul istoric cu constantele lui extraordinar de utile. Liberalismul oferă constantele în timp şi în spaţiu ale ordinii umane, cu toate că a apărut istoric. Aşa cum creştinismul a apărut istoric; dar a punctat cu eternitatea timpul şi spaţiul.

Pe spaţiul domnului ăstuia foarte mare care se cheamă întreprinzător, pe paşii ăstuia se naşte toată civilizaţia modernă. În urma liberalismului se află uniformitatea, care economiceşte e sterilizantă, iar în faţa lui nu se află decît haosul.

Singurul sistem suportabil, fiindcă e copatibil cu demnitatea şi libertatea umană, este liberalismul englez. Liberalismul instituie concurenţa ca o competiţie de valori, şi nu confiscarea umană. El are un singur defect:prin competiţia dură care se practică în liberalism, nu poate fi evitată apariţia deşeurilor sociale, adică a neajutoraţilor. Orice sistem social rămîne pînă la urmă un joc deschis, neterminat. Nu s-a găsit formula de echilibru între individ şi societate care să n-aibă nici un rest.

Unde e omul, în imanenţă, absolut liber? Într-o bisericuţă din lemn din Maramureş, unde sacerdotul creştin vorbeşte de mistere, de taine, şi se lasă învăluit de ele ca şi credincioşii.

Omul e liber şi eliberat numai în templul creştin, acolo, în ritual, cînd se comunică tainele care îi învăluiesc deopotrivă şi pe sacerdot, şi pe credincioşi. Ca să fii cu adevărat liber, trebuie să înlocuieşti infinitul şi autonomia gîndirii cu credinţa în Dumnezeul creştin: “Robeşte-mă Doamne, ca să fiu liber!” (*Imitatio Christi*)

Libertatea eu o asemăn cu o frînghie agăţată de undeva, de sus. Te poţi urca pe ea la cer, participînd la actul mîntuirii tale creştine, sau poţi să cobori în întuneric. Bipolaritatea libertăţii. După creştini, libertatea este vehicolul cu care poţi să cobori în întuneric, dacă eşti vicios. Infractorii sînt primitivii actuali, pentru că ei nu sînt adaptabili la morala zilnică şi o calcă fiind liberi. Am învăţat la închisoare că omul e un animal stupid, deoarece confiscă libertatea semenilor săi. Tiranul e un om absurd şi lipsit de ruşine. Nu îi e ruşine să îşi chinuie semenii. Oricum sîntem captivi în univers. Ne ajunge această grozăvie. Dar să intensifici această captivitate pînă la nivelul puşcăriei – numai omul e capabil de asemenea nebunie.

Liberatea omului e partea divină din el.

Limba română are virtuţi complete, adică poate fi vehicol a tot ce se întîmplă spiritual în om. E foarte greu de mînuit. Prin ea poţi deveni vultur sau cîntăreţ de strană. Limba română are toate premisele valorice pentru a deveni o limbă universală, dar nu ştiu dacă e posibil acest marş istoric. Dacă am fi fost un popor cuceritor… Noi, românii, nu punctăm universalitatea nicăieri. Şi asta ne face sceptici. Ceea ce ne lipseşte este *îndrăzneala*.

Luciditatea este o limpezire a spiritului nimicitoare. Cînd eşti lucid eşti în faţa cimitirului. A fi lucid înseamnă a-ţi da seama perfect de limitele şi neputinţele tale. Luciditatea este o categorie dizolvantă. În măsura în care Dumnezeu trebuie primit, şi nu înţeles, la Dumnezeu nu ai acces prin luciditate.

Mă întreba Marin Preda cum era cu macedoromânii şi i-am zis: domnule Preda, macedoromânii nu sînt români, sînt super-români, români absoluţi. Atît de năpăstuţi şi goniţi, au instinct naţional de fiară bătută. Iar eu şi dumneata pe lîngă ei, avem forţă domestică de raţe. Măcăim. Am stat cu macedoromâni în temniţă. Îi băteau pînă îi omorau, dar nu declarau nimic. Au o bărbăţie perfectă.

Manifestul comunist e avanghelia roşie a comunismului. Chiar unul din autori îl numeşte "evnghelia" lor: aşa evnghelie la aşa autori. E cea mai crîncenă manifestare umană din cîte am citit. Nu-i interesează pe Marx şi pe Engels decît distrugerea legică a burgheziei în istorie, nimicirea unei clase, chiar dacă în burghezie un muncitor calificat de la uzinele Ford are salariu cît un secretar de stat sovietic. Da' n-are importanţă. Să piară burghezia! Ăsta e tot conţinutul *Manifestului*. Regele Mihai I de Hohenzollern a izbit neamul nemţesc de la Baltica la Creta într-o noapte şi a salvat poporul român de la dezastru. Mihai, regele românilor, a pus pumnul în balanţa forţelor, înclinînd-o în lagărul democraţilor, într-un moment în care nu se ştia în care înclină, nici în senatul francez, nici în cel american. Că am redus războiul cu un an, pentru ca Hitler să nu facă arme speciale, că-n Anglia nu mai rămîneau atunci decît iepurii din vizuini…

Ceea ce e curios în persoana mea e că sînt un mistic *industrialist*. În planul meu din anii '40 aveam paisprezece miliardari români. Atîta plănuisem eu. Ăia făceau cît paisprezece state române de astăzi. O linie ferată dublă Bucureşti – Episcopia Bihorului ăia o fac în două veri, iar statul în vreo nouă ani. E un viciu de sistem, de structură aici. Noi a trebuit să copiem haosul muscălesc.

Ştiţi ce înseamnă un bun ministru? Nu să fii bun funcţionar, ci să ai vocaţie de stăpîn. Cînd un ministru e funcţionar, se încurcă în hîrtii. Iar ca prim-ministru, trebuie să porţi în geantă imaginea ideală a României, spre care să te mişti asimptotic.

Un mister care se leagă şi se dezleagă devine o problemă şi nu mai e mister. Misterele sînt supranaturale şi sînt singurele mijloace de ieşire din înlănţuirea cosmică, din limitele comunităţii şi din mărginirea personală. În orice caz, dacă un mister este comentat şi i se găseşte un răspuns, atunci misterul se cheamă problemă şi răspunsul, soluţie.

E adevărat că misterul nu e comod, te neliniştează. Dar dacă misterul sr fi absent, neliniştea metafizică a cunoaşterii ar dispărea şi omul ar deveni mineral. Funcţia pozitivă

a misterului este incitaţia spiritului nostru de a-l dezlega. Lupta dintre intelect şi mister se datoreşte nu numai intelectului, vocaţional, ci şi misterului. Trebuie să recunoaştem că sîntem tîmpiţi…

Sacerdotul creştin nu e mistagog, el nu interpretează misterele. Mistagog e păgînul, care interpretează falsa lectură a vieţii şi universului – şi asta se cheamă mitologie. Preotul creştin nu tălmăceşte misterele, ci le comunică, fiind învăluit ritualic de ele, ca şi credincioşii. Dogma euharistiei, dogma Trinităţii… ce, e de nasul unuoi popă să le comenteze, comportă asta comentarii?

Mistica nu e altceva decît vehicularea misterului.

A şti la scară umană, poate fi folositor – dar în nici un caz mîntuitor.

E mai mîntuitoare o rugăciune într-o biserică din Găieşti decît Platon.

Ideea morţii absolute stă la baza smintelii moderne.

Heidegger spune aşa: ca să ieşi din anonimat, trebuie să trăieşti neliniştea perspectivei neantului zilnic. El te îndeamnă, Heidegger, să trăieşti murind absolut în fiecare zi!

Moartea mă determină să fiu esenţial. M-a impresionat foarte mult sunetul pămîntului căzînd pe coşciugul lui Nae Ionescu.

Morţii antici nu sînt deloc frumoşi. Numai morţii creştini sînt. Am găsit totuşi la Homer un mort de toată frumuseţea: Pentensileea, regina amazoanelor, omorîtă de Ahile. Şi plînge Ahile că a omorît frumuseţea asta de femeie… Şi-atunci Tersit – vocea poporului muncitor – se apucă să insulte cadavrul Pentensileei. Ahile îi dă un pumn şi-l omoară – pe poporul muncitor – că-i obraznic şi că insultă cadavrulăleia. Aici am văzut aşadar o frumuseţe, deşi în principiu, morţii antici nu sînt frumoşi. Creştinii sînt cei care au introdus masca frumoasă a mortului.

Cine slujeşte lui Cronos este obsedat de imaginea cimitirului.

Sigur că forma ideală de guvernămînt e monarhia. Monarhia ar presupune şi alegeri, şi partide şi ar presupune un arbitru: acest arbitru, văzînd forţele politice în conflict, alege el, de fiecare dată, dar n-o alege pe cea mai populară, ci pe cea mai adecvată interesului general. Deci monarhia n-are criterii de conducere democratice. De fapt monarhia a făcut România Mare, iar democraţia a mai redus-o.

Omul e guvernat pe pămînt de două morale: de morala dogmelor, care e creştină şi eternă, adică absolută, şi de morala normelor, care, ca morală laică, e construită pe puţinătatea şi imperfecţiunea omului. Morala laică nu poate fi desprinsă de morala absolută şi ea arată că omul se mişcă asimptotic la perfecţiune, pe care n-o poate atinge niciodată.

Morala în sine, autonomă, e mai primejdioasă pentru religie decît ateismul. Ştiinţa moravurilor, ca teoretizare a moralei laice, este din punctul de vedere al Absolutului religios egală cu zero. Seamănă cu *Mersul trenurilor*, după părerea mea. Poţi s-o schimbi, ca pe tren, la care staţie vrei. Omul autonom nu e capabil să creeze o ordine morală. O primeşte de sus, sau nu o primeşte deloc. Cum e posibilă morala publică? Prin înstăpînirea absolută a moralei religioase creştine. Dogmele creştine trebuie să poruncească normele morale, care, fără ele, nu se deosebesc de *Mersul trenurilor* decît prin obiect. Morala publică într-un stat creştin trebuie să stea sub imperiul certitudinii dogmelor creştine reflectate imperfect de omul mărginit. Dacă nu situăm Biserica deasupra statului, ne aflăm în trebă şi face fiecare ce vrea.

Cateheza poate să furişeze morala – cum spune Dante – ca şarpele în răzoare.

Elitele morale sînt mai presus decît cele intelectuale. Mie îmi plac oamenii care fac judecăţi. Cei care fac silogisme sînt faţă de adevăr, cum sînt curcile alea care se încurcă printre popice.

Napoleon face adevărata istorie a Revoluţiei franceze. Un om care a refăcut ordinea naturală, punînd parul pe haimanalele de pe uliţă. Cînd a fost întrebat cum îşi explică intrarea armatelor sale în Ţările de Jos ca pe bulevard, în timp ce regii Franţei se pinteau la ele zadarnic, Napoleon a răspuns: N-au intrat armatele Franţei, ci ideile revoluţionare de pe drapel! Începuse o nouă filozofie a istoriei, cu Napoleon.

Am fost acuzaţi, noi, ăştia de dreapta, că exagerăm puterea naţiunii. Toate popoarele fac aşa. Nemţii se consideră buricul pămîntului, englezii două buricuri ale pămîntului, francezii trei buricuri şi jumătate. Fiecare crede că neamul lui e buricul pămîntului.

Românismul a însemnat, pentru generaţia noastră, să fim noi înşine. Că a fi la stînga înseamnă a fi în pom. Fiecare popor vrea să fie el însuşi. Şi am vrut şi noi, ăştia de dreapta, să fim români.

Sînt român şi ca român mă socot buricul pămîntului. Că dacă n-aş fi român, n-aş fi nimic. Nu mă pot imagina francez, englez, german. Adică nu pot extrapola substanţa spiritului meu la alt neam. Sînt român prin vocaţie. Tot ce gîndesc devine românesc.

Dacă există o ştiinţă a naţiunii, eu sînt de meserie român.

Naţionalismul poate fi practicat şi cuviincios. Nimeni nu poate interzice unui popor să-şi trăiască tradiţia şi istoria cu gloriile şi înfrîngerile ei. Pârvan zice: etnicul e punct de plecare şi universalul punct de sosire. Eu, ca naţionalist, am gîndit multă vreme că naţiunea e punctul terminus al evoluţiei universale. Cînd dispar popoarele, intrăm în Turnul Babilonului.

Fără nemurire şi mîntuire, libertatea e de neconceput. Omul, dacă nu are în substanţa lui ideea nemuririi şi mîntuirii, nu e liber. Seamănă cu berbecul, cu capra, cu oaia…

mul a depşit condiţia de animal abia atunci cînd în el a apărut ideea nemuririi, care nu trebuie confundată nici cu pemanenţa speciei, nici cu concepţia estetică a gloriei.

Fără Dumnezeu omul rămîne un biet animal raţional şi vorbitor, care vine de nicăieri şi merge spre nicăieri. Şi el rămîne aşa chiar dacă este laureat al premiului Nobel sau măturător. Cînd, unde şi în ce scop a apărut el în calitatea asta de om? Dacă se întreabă singur şi nu e un zeu în dreptul casei care să-i reveleze data începutului, înseamnă că omul rămîne un biet animal raţional care vine de nicăieri şi merge spre nicăieri.

Omul istoric moşteneşte pe cel primordial, care, jucîndu-se pe frînghia libertăţii, a împletit purul cu demonicul, viaţa cu moartea, lumina cu întunericul, libertatea cu înlănţuirea şi, rămînînd captiv, jocul dintre *el* şi *lume*, pepetuu neîmplinit, este un amestec de sfînt şi drac, chiar dacă pare a fi intefgru. Suferă de toate bolile şi viciile imaginabile. Nu poate ieşi singur din el şi din natură.

Omul nu se poate autodefini. El se defineşte prin semeni. Constatăm actul individuaţiei, dar nu ne dăm seama cotidian de incapacitatea autodefinirii. Eu, Petre Ţuţea, spun ce cred eu despre mine şi cînd rămîn singur cu mine uit şi unde m-am născut; şi în singurătate aş muri de melancolie ca maimuţa lui Andreev. Prezenţa mea e definită de contemporanii mei.

Drama omului este dualismul existenţei lui; e alcătuit din corp şi suflet şi joacă între corp şi suflet la infinit. Corpul nu e etern, iar sufletul, chiar dacă este, nu e convingător. Dar nici corpul nu este, în nici un fel convingător. Capul nu are biruinţă definitivă; faptul că e muritor îi anulează esenţialitatea. Tot ce există în noi şi nu ne obligă să ne sinucidem din disperare, se cheamă spirit.

Renaşterea italiană, unde omul este situat în centrul universului, este eretică din punct de vedere creştin. Autonomizarea puterii omului este în sine demonică. Părerea mea este că omul este cel mai semnificativ, de fapt, singurul care este om, este *homo religiosus*.

Deoarece setea de absolut nu i-a fost satisfăcută la grad biopsihic, omul e etrn trist.

Aotonomia spirituală a omului este iluzorie şi ea se mişcă perpetuu între Dumnezeu şi dracul. Fără credinţă şi Biserică, omul rămîne un simplu animal raţional şi muritor, raţionalitatea avînd doar caracterul unei mai mari puteri de adaptare la condiţiile cosmice decît restul dobitoacelor. Cînd zici că omul e un animal raţional, şi muritor, raţionalitatea avînd doar caracterul unei mai mari puteri de adptare la condiţiile cosmice decît restul dobitoacelor. Cînd zici că omul e un animal raţional, atributul raţionalităţilor îl distinge de restul vietăţilor, nescoţîndu-l din perspectiva morţii absolute.Moartea devine relativă, ca o trecere numai prin religie – ştiinţa, oicît de savantă, nescoţînd omul decît aparent din regnul animal. Nici o consolare că eu mă deosebesc de elefant sau de ccapră pentru că fac silogisme, dacă apar şi dispar în mod absurd din natură.

Scara valorilor umane conţine: *sfîntul, eroul, geniul* şi *omul obişnuit* – dincolo de aceştia situîndu-se *infractorul*. Sfîntul, eroul şi geniul sînt fără voia societăţii, care e obligată să-i

recunoască. Nimeni nu-ţi contestă dreptul la existenţă dacă eşti om obişnuit, dar nimeni nu trebuie să facă confuzie între tine, sfînt, erou şi geniu. Oamenii sînt egali în faţa legii, adică trebuie respectaţi ca atare, dar nu confundaţi, nu făcuţi identici, că e o gogoaşă… Nimeni nu-ţi contestă dreptul la o viaţă normală dacă porţi masca de om. Numai că dacă eşti mediocru, nu trebuie să te instalezî în vîrf, pentru că nu e nici în interesul tău. Acolo trebuie să stea cei dotaţi. Sfîntul stă în fruntea tablei valorilor pentru că el face posibilă trăirea absolutului la scară umană. Eroul se consumă făcînd istorie şi nedepăşind sfera laicului. Eroul este admirat – aşa cum este şi geniul – dar nimeni nu i se închină, chiar dacă fapta lui aduce foloase reale omului. În vreme ce sfîntul se situează dintru început în eternitate, eroul moare în istorie, pentru că urma pe care o lasă el, ca om împlinit, este fixată doar în timp şi în spaţiu.

Omul nu e o sumă de miliarde de celule sau de organe. Că nu sînt independente nici ficatul, nici rinichii, nici stomacul, nici creierul, nici sistemul osos. Omul, ca întreg nu poate fi gîndit decît biblic; ştiinţific, nu. Moise e mai valabil decît ultima noutate evoluţionistă a ştiinţei.

Eu disting între omul modern şi omul istoric. Omul etern este omul primordial, integral creat de Dumnezeu după chipul şi asemănarea Lui. Iar omul istoric e omul care devine, şi raportat la acest primordial, e un fel de neom. Istoria e neomenie lui. Că nu se poate, din cel ce am fost întreg, să fiu dumicat în epoci, în zile şi în clipe. Omul istoric e captivul clipelor, nu numai al anilor, lunilor, zilelor, şi orelor din timpul lui Ştefan cel Mare sau de cînd vorbesc eu acum, ci şi al clipelor în care îl definesc ca neom. Că trebuie să acceptăm: omul etern are un sinonim, *homo religiosus*. Omul religios e omul etern. Omul ştiinţific e neomul istoric. Tot ce face el poartă pecetea preaomenescului lui.

Umanitatea o iubeşti lesne. Pe om mai greu.

Ordinea nu trebuie să fie confiscatoare, ci protectoare, deoarece ordinea în afara adevărului, e dezordine. La germani e o ordine pe care nu o simţi. Chiar cînd vezi un poliţist, ca o statuie, pe stradă, el nu-ţi apare coercitiv, ci regulator.

Originali, vorba lui Heidegger, nu sînt decît idioţii. Altminteri doar Dumnezeu e original, iar Aristotel nu e original, că nu face decît să descrie opera lui Dumnezeu. Dar Aristotel, nu încape îndoială, e un geniu, pentru că descrie genial opera lui Dumnezeu.

Personalitatea e acel individ înzestrat cu capacitatea de a se dărui. Eroul este o personalitate, deoarece nu-şi mai aparţine.

Personalitatea e un ins care influenţează ambianţa prin simpla lui forţă harismatică. Un om cu har. Nu e nevoie să fie savant, ci să aibă har.

În majoritatea Dialogurilor, Platon nu rezolvă nimic. Dialogurile lui sînt aporii, adică înfundături. Platon e în impas permanent. În asta se vede geniul lui, faţă de Kant, care e mai plăvan: el are impresia că rezolvă. Platon îşi dă seama că nu rezolvă nimic.

Eu am afirmat odată într-un salon, că Platon este mişcarea spiritului înlăuntru eternităţii. Cînd gîndim, toţi sîntem platonicieni. Dacă eu încerc să gîndesc universul, trebuie să mut Biblia în universul îngheţat al ideilor platonice. Asta înseamnă meditaţia. Platon a intuit cel mai bine jalea omului neputincios în faţa esenţelor.

Faţă de măreţia lui Cristos, Platon e un personaj mărunţel şi cuviincios. Pe Platon poţi să-l scuturi şi constaţi că arhetipurile lui sînt filozofice, dar dacă muţi arhetipurile acstea în în religia lui Cristos, devin modurile în care el vede divinitatea. Platon n-are divinitate, pentru că la el divinitatea e un simplu "demiurg", ceea ce în greceşte înseamnă "meseriaş".

Cînd Charles Maurras a spus *la politique d'abord* (politica mai întîi), a spus un mare adevăr. Fără politică sîntem pierduţi. Adică ne împungem ca berbecii unii pe alţii. Un mare om politic e un om care are har. El face posibilă existenţa comună a oamenilor prin spiritul lui de organizator şi legiuitor.

Partidele politice sînt cai la carul de aur al istoriei românilor; cînd devin gloabe, poporul român le trimite la abator.

Poporul român, din punct de vedere politic, e greu de glorie.

Păi dacă îi adunăm pe toţi miniştrii români de la 1900 la 1918, noi am fi putut furniza Angliei şi Imperiului Britanic cel puţin cinci miniştri… Iar cînd vorbesc de Ionel Brătianu, ar trebui să mă ridic în picioare, aşa a fost de mare ca om de stat! Şi a fost inginer… Ceea ce înseamnă că politica e o artă, o vocaţie.

Politicul este legat de setea de putere, iar economicul este lupta de interese. Ştii cum văd eu diferenţa dintre omul politic şi cel economic? Omul politic este vulturul de sus, iar negustorul, raţa de jos care se uită la el.

Am dorit dintotdeauna să fac o teză de doctorat cu tema *Aflarea în treabă ca metodă de lucru la români*.

La întrebările fundamentale "de ce?" şi "în ce scop?" aporetica rurală românească răspunde: "d-aia".

A venit odată un franţuz la noi, cu nişte maşini, iar una nu funcţiona tocmai cum trebuie. Dar românul zice: merge şi aşa! Trebuie să scăpăm de acest "mege şi aşa"; că "merge şi aşa" înseamnă că merge oricum. Nu oricum, nu oriunde, nu oricînd şi nu orice.

La puşcărie am demonstrat vreme de două ore că istoria românilor dezgolită de crucile de pe scuturile voievozilor e egală cu zero. Că doar voievozii nu s-au bătut pentru ridicarea nivelului de trai! Istoria se face cu Biserica.

Prima condiţie a unui român este să creadă este să creadă că poporul român este aşa cum sînt pomii, cum sînt animalele, cum e regnul vegetal sau animal… Ce face poporul român e mai puţin important decît faptul că el este pe lume.

Poporul român nu e cu nimic inferior poporului german sau francez. Că n-avem un Goethe, dar avem un Eminescu. Din punct de vedere politic, viforniţa din spaţiul în care s-a desfăşurat istoric poporul român ne arată că sîntem unul din marile popoare ale Europei. Care cronicar spune, Costin parcă – n-am fost noi "în calea răutăţilor"? A reuşit vreo invazie să-ăi impună stilul şi credinţele aici?

În Consiliul de Miniştri am vrut să lămurim problema aceasta, cum să se limiteze creşterea populaţiei, iar eu am fost de părere că românii trebuie să se înmulţească ca sardelele, sa creeze o superindustrie ultramodernă, să se înarmeze pînă în dinţi şi să se ducă în vizită războinică la popoarele vecine, culcîndu-le la pămînt. Şi asta am gîndit-o în România! Îmi spunea un ministru: Sînteţi cinic, domnule director. I-am răspuns: Nu. Sînt excesiv de patriot, domnule ministru. Eu gîndeam ca naţionalist, bineînţeles. N-am avut încotro. Sînt un imperialist…

Eu am făcut un haz ca secretar al Comisiei economice, spunîndu-le: Domnilor, eu aş vrea să crească populaţia României, pînă-ntr-acolo încît la Athénée Palace sa poată să mănînce toţi mămăligă cu fasole!

Eu aveam nişte planuri pentru poporul român: cucerirea Bulgariei şi a Ucrainei, într-o fază istorică, şi mai tîrziu vom mai vedea… Dar nu poţi cuceri cu minciuni democratice şi cu un popor din care cinci milioane mănîncă doar de trei ori pe săptămînă…

Cum văd participarea românilor de acum la mîntuirea lor? – Simplu. Ducîndu-se la biserică. Şi folosind ştiinţa ca peria de dinţi. Tot ce spune ştiinţa să nu-i lase cu gura căscată şi tot ce spune un popă de la Cucuieţii din Deal să considere adevăr ritualic.

La români prostia e o infracţiune, căci vorba-ceea:"Poţi umbla două ore în galop prin Bucureşti şi să nu dai de un prost".

Întotdeauna cînd gîndesc în spiritul poporului român, mă mut cu arme şi bagaje cu speranţa în viitor. Un grec, mi se pare, a spus nu ştiu dacă la Atena sau aici, În Bucureşti: Noi nu mai sîntem, dar voi, românii, veţi fi.

Grecii, cînd îşi citesc istoria gîndiriidin spaţiul lor, at trebui, vorba lui Cioran, să se sinucidă. Capătă sentimentul inutilităţii şi al decadenţei. Adică nu mai poartă numele de greci decît în mod geografic. Atît! Ceea ce nu e cazul cu noi.

Am făcut o mărturisire într-o curte cu şase sute de inşi, în închisoarea de la Aiud. Fraţilor, am zis, dacă murim toţi aici, în haine vărgate şi în lanţuri, nu noi facem cinste poporului român că murim pentru el, ci *el* ne face onoarea să murim pentru el!

Un tîmpit mai mare ca mine nu există. Să faci 13 ani de temniţă pentru un popor de idioţi! De asta numai eu am fost în stare…

În principiu, am certitudinea invincibilităţii poporului român; şi că aşa cum a ieşit din impas cu Ceauşescu, va ieşi din orice impas. Aşa cum făcut Unirea Principatelor, împotriva a trei mari puteri, otomană, austriacă şi rusă şi a făcut unitatea înaintea unităţii Italiei… E atît de viguros neamul ăsta al nostru, că nu mă îndoiesc că virtuţile îl scot din impas. Asta e certitudinea mea. Istoria lui îmi dă argumente în sprijinul credinţei mele că poporul român nu poate fi înfrînt.

Dumezeu e român sau dacă nu sînt împotriva lui! În lumea valorilor prietenia este cîteodată o rpimejdie: ea falsifică *ierarhia* valorilor. Nu prin sentimentul amiciţiei se defineşte o valoare, ci prin rangul uman la care-ţi ridici comunitatea din care faci parte.

Mi-ar fi plăcut să fiu profesor. Profesorul este fabricant de oameni. Profesorul seamănă cu un tîmplar ca ia un lemn murdar din noroi, îl spală şi face mobilă de lux.

Progresul tehnic nu e un adevăr, ci o comoditate. Progresul e un util variabil. Ar fi fost util şi pentru greci avionul, să nu se ducă dintr-o cetate într-alta călare pe măgar.

Nu e de conceput libertatea fără proprietate. Orice om trebuie să fie considerat proprietar individual ipotetic, chiar dacă nu posedă nimic.

Pot să fie ciuperci partidele, dar să binevoiască să respecte doi termeni: ţăranul stăpîn la sat şi întreprinzătorul stăpîn în comuna urbană. Dupa aia putem urla ca la terasă.

De cele mai multe ori proştii sînt atei, intelectualişti pînă peste poate, comunitarişti şi foarte toleranţi, în sensul unui dezmăţ al libertăţii. Au o mare rezervă faţă de cei care vorbesc în termenii credinţei şi ai naţiunii.

Proştii reprezintă ideea de repetiţie goală: o iau în totdeauna de la început. Sînt invariabili ca orice lucru neînzestrat.

Protestantismul est o religie coborîtă la rangul de morală pentru grădiniţa de copii.

Pudoarea creştină e atît de pură, încît carnea eroticului creştin, capătă pecetea spiritului, ceea ce pînă la creştini n-a realizat nimeni.

Ce este raţiunea de stat? Este exerciţiul nelimitat al puteri, aparent legitim care îmbracă masca interesului public şi care se exercită dincolo de bine şi de rău, adică dincolo de ordinea religioasă, morală şi de drept. Cînd e vorba de stări excepţionale, ca războiul, insurecţia, calamităţile naturale, ea îl transformă temporar pe cetăţean – subiect purtător de drepturi – în obiect al puterii politice. Raţiunea de stat nu trebuie confundată cu tirania, stare abuzivă, cu durată nelimitată – “anarhia canaliei de sus”, cum a definit-o un francez.

Eu cred că războiul nu e făcut de oameni; e mult prea serios. Îl face Dumezeu. Cum ne dă şi cutremure, ne dă şi război.

Îi spuneam unui comunist sub Ceauşescu: uite, mă s-ar putea ca într-un viitor război să ne bată cu măturile duşmanii, să n-aibă nevoie de arme! Aţi plantat pe spinarea fiecărui cetăţean cîte o piele de iepure. Păi atunci, s-a terminat cu soldatul.

Cei mai crînceni şi mai străluciţi soldaţi sînt cei ai popoarelor religioase. Cînd mori sub drapel, te gîndeşti că te duci la strămoşi. Dar o armată care face asta e ca aceea a lui Wilhelm al II-lea, în care fiecare soldat avea o cruce la gît pe care scria *Gott mit uns*.

Prima funcţie a unei religii reale este consolatoare, fiidcă religie am lătra precum cîinii. Ne maştem, trăim, ne îmbolnăvim, îmbătrînim şi murim. Şi întreg peisajul speciei om culmineză în cimitir. Destinul uman nu e o invitaţie la fericirea de-a trăi. Singurul mod de-a evita neliniştea metafizică a cimitirelor este religia. Cu religia intri în cimitir în plimbare. Cu filozofia intri în cimitir – cum a intrat prietenul meu Cioran – prin disperare.

Cine n-a putut fi înlocuită? Religie! Iar filozofia care speculează autonom, face onanie mintală. Şi dacă vrea să scoată, să extragă esenţedin ştiinţele naturii, e parazit. Atît! Nu îndrăzneşti să spui despre religie, teologal vorbind, - dacă eşti cinstit – că a fost înlocuită de filozofie sau de ştiinţă. Un creştin îţi spune că advărul se defineşteprin jocul celor două lumi: cea de aici o oglindeşte imperfect pe cea de dincolo. Spune contra dacă poţi!

Religia este principiul uniformizator al speciei umane şi este singura salvare în care se poate vorbi despre egalitate.

Nu poţi să spui că un pigmeu este egal cu mine, pentru că el nu-l are pe Dumnezeu, nu e un om întreg.

Religia transformă poporul într-o masă de oameni culţi.

Între un laureat al premiului Nobel care nu s-a idiotizat complet şi a rămas religios şi un ţăran analfabet nu există nici o diferenţă.

Nivelul meu intelectual, chiar dacă sînt savant, nu depăşeşte nivelul unui popă obscur din Bărăgan. Pentru că preotul ăla, în ritualul lui din biserica aia din lemn sau piatră, stă de vorbă cu absolutul.

Ştiinţa se mişcă asimptotic la absolut. Arta se mişcă asimptotic la absolut. Ştiinţa este sediul folosului şi arta este sediul plăcerii.

Religia este sediul adevărului transcendent în esenţă şi unic ca principiu unic al tuturor lucrurilor. Religia se situează peste ultimele speculaţii teoretice ale ştiinţei, prin adevărul absolut unic, care e Dumnezeu. Să vină un laureat al premiului Nobel ateu. Ce-o să-mi

spună el? O babă care cade în faţa icoanei Domnului străbătută de absolut e om, şi ăla e dihor laureat.

În Ispita de pe munte – retro satana – Isus spune: "Împărăţia mea nu e din lumea aceasta" Asta-i nemaiauzit!Du-te în împărăţia Lui cu trenul sau cu racheta dacă poţi. Nu poţi! Înotăm în Univers ca mormolocii, şi lumea lui Cristos se situează transcendent ca-n Ispita de pe munte, în mod etern.

Tot ce se face în afara teologiei este ononie de prestigiu.

Revoluţia este o înaintare pe loc. Nimic nu mai poate fi inventat după facerea lumii; doar dacă te situezi în afara ei şi creezi o lume nouă. Revoluţia nu adaugă nimic Ideilor lui Platon.

Revoluţia franceză n-a fost o revoluţie, nici revoluţia rusă n-a fost o revoluţie. Nu există revoluţii, ci doar tehnici insurecţionale în bătălia pentru putere (Curzio Malaparte). Dacă e o "restructurare" a omului, aceasta s-a întîmplat o singură dată în timp, la apariţia lui Cristos.

Aşa am spus eu în temniţă: Domnule colonel – eram şase sute de inşi într-o curte închisă – nu véţi fi voi, comuniştii, niciodată *revoluţionari* pînă nu veţi imita pe cel mai generos zeu pe care l-a dat istoria lumii, pe Cristos. În parabola cu paia rătăcită, un păstor părăseşte o turmă întreagă în căutarea unei oi. Să ştiţi, asta se cheamă "unanimism moral creştin". Fiindcă în universul lui Cristos o celulă care mai palpită într-un muribund e mai valoroasă decît toate galaxiile posibile.

Poarta spre Dumnezeu este credinţa, iar forma prin care se intră la Dumnezeu e rugăciunea. Rugăciunea e singura manifestare a omului prin care acesta poate lua contact cu Dumnezeu. Gîndită creştin, rugăciunea ne arată că umilinţa înalţă, iar nu coboară pe om.

Am spus eu odată că dacă un preot din Bărăgan, cînd se roagă, este Dumnezeu cu el, atunci preotul ăla înlocuieşte toată Academia Română…

A încercat să-mi explice mie un diplomat rus precum că Moscova îşi trage rădăcinile de la Roma. I-am spus că nu se poate, pentru că toţi romanii ar fi îngheţat de frig la Moscova. Am fost întotdeauna foarte ostil ruşilor, pentru că şi ei ne-au fost nouă. Îmi aduc aminte că, într-o societate de diplomaţi, mi s-a spus că ruşii sînt un popor mesianic. Le-am răspuns că nu: ruşii sînt un popor numeros cu o obrăznicie mesianică şi care au preluat Bizanţul, considerîndu-se continuatorii strălucirii bizantine.

Ruşii au un fel de umanitate indefinibilă. Am fost la Moscova şi nu pot spune despre ei că sînt individual tirani, deşi au practicat tirania. Pe de altă parte, nu cred să fi întîlnit vreun rus care să fie normal; asta nu mi-o pot explica decît prin faptul că, probabil s-au corcit cu tătarii.

Ce-şi închipuie ruşii? C-a fost pus jos Hitler şi ei sînt vaccinaţi? Au intrat într-un teren minat: în spaţiul planetar al intereselor anglo-saxone, al negustorilor ăstora. Dacă eşti în calea unui automobil anglo-saxon, apare războiul. Păi ce-şi închipuie muscalii? Că ăia tolerează să stai în calea lor? Ăia s-au învăţat, anglo-saxonii, să fie stăpînii lumii – şi muscalii zic *niet*! Ei asta-i… Păi hai să ne batem!

I-am asemănat odată pe ruşi cu vacile care dau douăzeci şi cinci de chile de lapte pe zi şi apoi se baligă în şiştar.

Ruşii sînt la fel de imperialişti ca Germania lui Hitler. Dar ei nu spun asta. Ruşii sînt mai perfizi. Cînd te ocupă şi te declari de acord, spun că eşti progresist, iar cînd le rupi fălcile, că eşti fascist şi reacţionar. Ruşii sînt mai abili politic decît germanii. Dovadă că au reuşit să facă din braşoava asta roşie, din ruşinea asta care e bolşevismul, o supraputere mondială, să impună Statelor Unite situarea bolşevismului la rang de supraputere.

Mă întreba un rus cu ani în urmă: Domnule Ţuţea, cum vă explicaţi dumneavoastră că noi, ruşii, întindem mîna Europei şi ea o refuză sistematic? – Foarte simplu, aveţi un cancer mintal, se chiamă cancer ideologic marxist-leninist. Aruncaţi cancerul ăsta la gunoi şi Europa nu numai că vă salută, dar vă şi recunoaşte, cum tradiţonal aţi fost recunoscuţi, ca parteneri egali. Şi atunci Europa se va întinde de la Atlantic la Vladivostok, iar America va fi a doua Albanie…

Rusul e contraindicat la cugetare ca sifilisul la sistemul nervos. Am făcut afirmaţia asta, pe care ulterior am retractat-o (ca să nu se creadă că e vorba de toţi ruşii, de marele popor rus), gîndidu-mă la Gorbaciov. Pentru că el spune: Situaţia economică a Uniunii – vasăzică după 70 de ani de marxism-leninism – e catastrofică. Punct. Şi apoi optează pentru leninism! Adică pentru cadavrul din Piaţa Roşie, care a creat dezastrul ăsta…

Cultura sătească este aparent anonimă; anonimatul în această sferă este o simplă ipoteză de lucru. Nu poţi spune că la sat oamenii gîndesc în cor; oamenii nu gîndesc în grup… La baza culturii ţărăneşti este tot personalitatea lor, dar o personalitate anonimă, nu ca orăşenii, care se semnează unde vrei şi unde nu vrei, pe garduri şi hîrtie. Adevărurile din lumea rurală răsar aşa, ca brazii, ca fagii…

Ţăranii formează o comunitate şi orăşenii o societate. Comunitatea e de natură organică şi societatea oraşului e de natură construită. Orăşenii sînt juxtapuşi, cum sînt cartofii în sac, în timp ce sătenii stau în sat prin reguli de comportare, convieţuire, prin asigurarea sănătăţii şi echilibrului mediului ambiant. Obştea ţărănească creează doar moravuri rurale, dar nu creează norme pentru o cetate ca cea modernă. Cînd Ion Mihalache a creat Partidul Ţărănesc şi a vrut să organizeze cetatea pe interesele rurale, i s-a obiectat că "domnul şi doamna Mihalache vor ajunge la Cîmpulung într-o săptămînă cu carul de boi…"

E foarte greu, cînd ai responsabilitatea a ceea ce faci, să te pui pe scris, fiindcă scrisul te definitivează, în sensul că te arată fără posibilitate de ieşire.

Sfîntul are forţa de coeziune a pietrei.

Un sfînt poate fi şi analfabet, dar e superior unui geniu, fiindcă ideea de sfinţenie e legată de ideea de minune. Un sfînt poate face o minune. Geniul face isprăvi, nu minuni. Lumea, acum e ancorată în cultul genialităţii ca slăvire a progresului în afară. Atît. Or, cu cît sîntem mai avansaţi, mecanic şi material, cu atît sîntem mai departe de esenţa reală a lumii, de sfinţenie.

Singurii oameni care nu pot fi suspectaţi că se înfioară în faţa morţii sînt sfinţii.

A fi sfînt înseamnă a fi suveranul tău perfect.

M-a întrebat odată Nae Ionescu ce cred despre evreul acesta, despre Pavel. Ştii ce i-am spus? – Ăsta nu-i om, domnule, este toată Mediterana.

Social-democraţia este laptele bătut al comunismului.

Stiţi ce vor social-democraţii? Să facă şi bine, dacă se poate, dar să nu facă ce trebuie. Social-democraţia e anticamera comunismului. Numai că, dacă prin social-democraţie s-a intrat în comunism, nu se poate ieşi din comunism tot pe-acolo. E ca o uşă care se poate deschide numai dintr-o parte. Social-democraţii n-au forţă activă de luptă. Păi n-au guvernat Germania social-democraţii? Drept care au făcut pe ei!

Trei ore am vorbit atunci în curtea închisorii, de Platon şi despre Cristos. Zice colonelul: Vă rog să scrieţi ce-aţi vorbit, ca nu cumva ministrul de interne Drăghici să spună că sînt solidar cu dumneavoastră. – Domnule colonel, cum să fim noi solidari? Eu tocmai d-aia am venit aici, că nu sîntem solidari unii cu alţii…

Am fost în tinereţe de stînga din generozitate. Pentru că, vorba-ceea: dacă pînă la 30 de ani nu eşti de stînga, n-ai inimă, dacă după 30 de ani mai eşti de stînga şi nu eşti conservator, eşti creştin. Confudam în tinereţe comunismul cu comunitarismul.

Stînga nu poate guverna. Cînd vine la putere e pustiu.

Toate formele de stînga violează cotidian ordinea naturală a lui Dumnezeu.

Acum vor să-l sfinţească pe Ştefan cel Mare… A fost cea mai mare personalitate politică şi militară pe care au dat-o românii în istoria lor. Carol I zicea: Nu veţi mai da unu' ca ăsta chiar dacă mai trăiţi încă un milion de ani. Da'cum să faci sfînt din el? Că el era curvar, domnule! Erou, asta-i altceva… Un erou naţional fără egal. Cel mai mare. Da' sfînt… Cum să faci sfînt din el?!

Este incorect să ai dispreţ faţă de tehnică. Eu nu sînt tehnocrat, însă recunosc că în bătălia pentru adaptare, tehnica este universal utilă. Dar asta nu înseamnă că tehnica poartă în ea dimensiunea infinitului.

Cînd va dispărea ultimul ţăran din lume – la toate popoarele, vreau să spun – va dispărea şi ultimul om din specia om. Şi atunci or să apară maimuţe cu haine.

Ţăranul este omul absolut.

Nae Ionescu îl concepea pe român ca pe un ţăran învăţat, dens de credinţă. Păi nu e realitate! Cum putem muta un om în cioareci în Academia Română? Nu poţi absolutiza ţăranul. Îl poţi iubi că e viguros şi că e român autentic. Că sigur e român! Dacă eu, că tata a fost popă şi maică-mea ţărancă, şi tot mă îndoiesc că sînt român, dar de un ţăran în cioareci nu trebuie să te îndoieşti, dă-o încolo de treabă! Ăla e român prin definiţie. Ăla duce cioarecii la primărie şi îi dă certificat de român…Eu mă gîndesc la ţăran bio-istoric. Pentru că el e purtătorul bio-istoric al românilor. Fără cioarecii lui, aici trăiau tătarii, pecenegii, cumanii, turcii, maghiarii, germanii… Pe cioarecii lui stăm. Eu nu sînt un om pitoresc, eu sînt un om grav. Cred că sînteţi de acord că, la rangul minţii mele, nu sînt pitoresc. Dar în presă apar pitoresc. Şi moare de plăcere mass-media cînd citeşte gogoşile astea. Zice: aoleu, ce drăguţ e ăsta! Eu nu sînt un om drăguţ, eu sînt un om solemn.

I-am spus eu părintelui Stăniloaie că nu mă consider un Socrate. Dar cum vă socotiţi? Popă, zic. Şi unde aveţi parohia? – N-am parohie, dar spovedesc pe unde pot.

Şi eu sînt un om greoi de munte, ca Eminescu, fără să am îndrăzneala să mă compar cu el – un pisc. Dar şi eu sînt un om greoi de munte; şi de aceea, nimic nu se desface cu suflu de destin dacă mă uit în trecutul meu, cu suflu de destin în mod necesar, ci totul este întîmplător. De aceea am fost condamnat să condamn adevărul. Nu sînt spontan, caut continuu, nu sînt vizitat de inspiraţie, totul e iniţiere, efort continuu raţional, că asta e iniţiere, căutare personală; caut metodologic mereu o cale către adevăr şi nu ajung deloc la el. Şi pînă la urmă mă rezum la ce se întîmplă în templu, în biserică, în materie de adevăr. E vorba de adevăr, nu e vorba de comoditate. Că sînt incomod, că sînt bătrîn, că biologia vîrstei mi-a luat unele virtuţi pe care le-am avut în tinereţe, asta nu mă deranjează. Ceea ce mă deranjează enorm, e că nu ajung la adevăr căutîndu-l. Fiindcă cel care-l caută nu-l află, şi-l caută neaflînd şi, vorbind socratico-creştin, ştie neştind.

Nae Ionescu le zicea unora că ar trebui să facă aşa ca ăla, arătînd cu degetul către mine. Da', zice, ăla ne va conduce în viitor…Şi într-adevăr, i-am condus pe toţi… la puşcărie!

Eu sînt aristocrat prin adopţiune – că maică-mea era ţărancă. Cum spune Tudor Vianu despre Titu Maiorescu: a fost el boier? Dacă nu se ducea la Viena şi în Germania, rămîneau doar nişte balcanici extraordinar de inteligenţi… Şi eu la fel, dacă n-aş avea cultură filozofică germană, aş fi un şiret din Cîmpulung, mi-aş permite să mă joc de-a ţurca. Noi sîntem germani de limbă română!

Se zice că şi animalele, unele simt nevoia de companie; cică elefantul şi măgarul nu iubesc singurătatea. Eu mă compar cu ei. Nici lor nu le place să trăiască singuri. Dar ei au superioritate faţă de mine. Sînt foarte invidios pe elefant şi pe măgar: ei mor singuri. Se izolează cînd mor. Moartea măgarului e cea mai glorioasă. Prinţii şi regii mor în faţa asistenţei: mor ca nişte vaci…

Sînt neliniştit de bătrîneţe şi însingurat. Am un regret: că nu m-am însurat, să am şi eu un copil. Am un regret: că nu m-am însurat, să am şi eu un copil. Chiar dacă sînt nişte javre, copiii, dar oricum… Sînt carne din carnea… sînt javre din carnea ta. Aşa o fi vrut Dumnezeu.

En n-am tins să devin filozof. Am vrut să devin "legiuitor" – ceea ce e cu totul altceva -, adică să mă mut în alţii. Legiuitorul este unul care îşi lichidează autoinstatisfacţiile revărsîndu-se, formal sau juridic, în alţii. Asta am vrut eu. Eu m-am văzut întotdeauna legiuitor, deşi n-am avut ocazia să fiu. Am fost sfătuitor la diferiţi tîmpiţi miniştri. Şi alunecam peste ei ca apa peste raţă… Uite, ca să ajungi legiuitor într-un stat nu-i suficient să fii un mare gînditor juridic, adică gînditor al formelor ordinii în societatea umană, ci trebuie să ai şi o spurcăciune de partid. De unul singur poţi să scrii tratate întregi… scrii cărţi, dar nu faci cetate.

Deşi sînt bolnav şi neajutorat, nu îmi pare rău că exist. Încerc eu să-mi pară rău, dar n-are sens. Ştiţi de ce? Pentru că eu constat, în mod evident, că exist. Ceea ce mă confiscă pesimismului de a mă autonega este evidenţa existenţei mele. Omul care se sinucide n-a constatat că e om. N-a reuşit să intuiască existenţa sa. Să se trăiască pe sine. Eu nu mă pot sinucide – indiferent de starea mea, sănătate sau boală – fiindcă nu m-am făcut eu. N-am venit cu voia mea pe lumea asta. Şi nici n-am să plec de voie din ea. Ăsta este jocul fundamental al existenţei mele.

Am o consolare – că în grandoarea istorică a poporului român eu sînt o rotiţă invizibilă, dar sînt… Aş fi fost neconsolat dacă n-aş fi trăit convingerea fermă că îmi face cinstea suferinţei un mare popor. Asta m-a salvat de la nebunie. Adică nu fac puşcărie pentru că reprezint un trib de negri, ci un mare popor, greu de istorie şi de viitorul lui strălucit. Asta m-a consolat.

Eu, în tinereţe, am fost un om de extremă stîngă. Şi la maturitate, de extremă dreaptă. Iar acum mă consolez cu calitatea mea de român întreg. Jocul acesta pe scara de valori politice nu mă mai interesează. S-a stins în mine acum setea de putere. N-o mai am. M-aş bucura însă de un lucru – e chiar ceea ce nu mi-a plăcut şi am fost toată viaţa silit să fac, fiindcă sînt sărac: să fiu sfătuitor. Atît.

Eu, dacă mă bate un român, mă consider maghiar sau evreu. Nu pot ofensa neamul meu în nici un individ. Pentru mine, toţi românii sînt egali români. Nu ştiu dacă sînt înţeles: românii n-au nici un viciu după mine şi sînt egali.

… Dumnezeu ştie cît de Socrate sînt! Eu nu mă socotesc decît o oarecare fiinţă gînditoare. Gîndesc şi spun ceea ce gîndesc. E bine? E rău? Eu spun ceea ce cred că trebuie să spun. N-am făcut niciodată altfel, dar, în comunism, nimeni nu lua în seamă ceea ce spuneam. Spusele mele erau consemnate la Securitate, au avut ei grijă să mi le facă… arhivă. Cine va vrea să-mi studieze gîndirea va trebui să bată la uşa acestei onorabile instituţii. Sper că odată şi-odată uşa asta se va deschide. Nu numai pentru consemnarea "gîndirii lui Ţuţea", ci şi pentru alte consemnări.

Nu-mi pot face autobiografia, fiindcă nu mă interesează trecutul meu, pe care îl detest! N-am nimic comun cu mine în trecut. Ştiţi cînd începe viaţa mea? Acum, cînd vorbesc cu dumneavoastră… Şi aşa mereu. Trăiesc ca să scap de amintirile greţoase care punctează existenţa mea; trăiesc, ca să mă detaşez, principiul actualităţii. Ca să scap de obsesia trecutului dramatic, contorsionat, dezgustător pe anumite laturi, nu-i aşa, şi neomenesc – mă situez în principiul actualităţii. V-am spus: nu fac biografie, nici autobiografie, trăiesc principiul actualităţii permanente… Eu *am fost* Petre Ţuţea.

Am avut şi discipoli… Nu se putea să nu am discipoli, fiindcă sînt un om vorbăreţ. Toată suferinţa mea se datoreşte poftei mele de a vorbi fără restricţii…

A fost întrebat un ţăran, în închisoare: ce înţelegi din tot ce spune Petre Ţuţea! Zice: nu înţeleg nimic, dar e o grozăvie!

Eu, de la vîrsta de cinci ani, - aşa mi s-a spus mereu – eram cam inteligent. Am intrat în şcoală cum intră leul în cireadă: o mănîncă toată. Singurul lucru pe care nu l-am putut face în şcoală a fost idioţia parţială, plastică: nu puteam desena un ou.

Cînd am văzut, în închisoare, că tot regimul care mi se aplică e inoperant – puteam eu, ca om, să-mi explic asta? Şi atunci m-am gîndit că există o forţă supracosmică, transcendentă, numită Dumnezeu. Numai El putea face isprava asta, ca eu să scap de înlănţuire. Pentru că, personal, nu mă pot dez-lănţui şi elibera. Iar a vieţui acolo, la închisoare, fără asistenţa Lui nu se poate; au fost oameni care au murit… Atunci s-a născut în mine credinţa nelimitată în atotputernicia şi atotbunătatea divină.

Am devenit un gînditor creştin cînd mi-am dat seama că fără revelaţie, fără asistenţă divină, nu pot şti nici cine sînt, nici ce este lumea, nici dacă are vreun sens sau nu, nici dacă eu am vreun sens sau nu. Nu pot şti de unul singur. Cînd mi-am dat seama că fără Dumnezeu nu poţi cunoaşte sensul existenţei umane şi universale.

Eu n-am destin. M-a protejat Dumnezeu. Destinul nu operează la mine. Întîmplările au alergat peste mine, dar n-au reuşit să mă nimicească. Asta m-a dus cu gîndul la Dumnezeu, care e situat deasupra întîmplărilor vieţii mele.

Eu am fost asemănat cu Socrate. Atît el, cît şi eu, în actele căutării, căutăm la scara noastră de oameni neaflînd şi ştim neştiind. Atît. Socrate a fost pentru mine un model existenţial. Dar raportat la Isus îşi pierde semnificaţia. El a căutat un zeu. Eu, de plidă, nu-l caut, că-l am.

Aţi întîlnit cumva, prin locurile pe care le-aţi străbătut sau pe vreun bulevard, cuvîntul "ţuţism" sau "ţuţianism"? N-am făcut şcoală, deşi şi Nae Ionescu a gustat din mine. Nimeni nu a intrat în contact cu mine fără să ia ceva în traistă.

Am o rugăminte faţă de Cioran: să nu mă mai supradimensioneze, pentru că această exagerare, venind de la o personalitate ca a lui, îmi sădeşte în suflet, sau intensifică în

mine, sentimentul dureros al neîndeplinirii. Acest sentiment este fructul întîlnirii dintre eul concret şi ideal.

Eu am scris mult la viaţa mea, dar nu cred că scrierile mele sînt antologice şi nici elocvente pentru evoluţia spirituală a personalităţii mele. Poate eu însumi m-am împiedicat să mă realizez.

M-a întrebat cineva odată: Mă Petrică, tu cînd te aşezi la masa de scris cum scrii? – Sînt emoţionat de fila goală. Prima mea grijă e să nu fiu pîndit de demonul originalităţii. Urmăresc să nu fiu original şi să fiu cuviincios. – Eşti inspirat? – Nu, nu stă niciodată un zeu în colţul camerei mele cînd scriu eu. Sînt foarte neliniştit. Eu, care sînt creştin… Am două nelinişti; să nu se afle în expunerea mea nici o inadvertenţă terminologică şi nici o impietate.

Nu mă interesează dacă memoria mea se va păstra veşnic sau dacă or să mă uite oamenii. Eu, care sînt mistic, am două feluri de păgînism: nu pot suporta proştii, adică nu mă pot detaşa de deliciile inteligenţei; şi pe urmă, în vreme ce la creştini suferinţa e calea regală a mîntuirii, eu nu pot suporta nici o suferinţă fizică. Or, ăsta e model homeric, model păgîn.

Nu mă interesează trecutul. De cîte ori mă întreabă cineva cînd m-am născut, spun că într-unul din anii trecuţi.

De cînd am ieşit din puşcărie mi se fac din cînd în cînd percheziţii şi sînt luat la Securitate pentru anchetă. La început mă anchetau grade mici. Acum am ajuns la nivel de colonel. Unul din ăştia m-a întrebat zilele trecute de ce ponegresc regimul la Restaurantul Scriitorilor. I-am răspuns: Domnule colonel, eu la Restaurantul Scriitorilor întîlnesc tot felul de lume: oameni deştepţi, imbecili, scriitori, curve şi popi. Eu nu ştiu cu care din ăştia staţi dumneavoastră de vorbă. Dar, decît să vă spună ei, mai bine să vă spun eu cine sînt: sînt român, naţionalist, creştin, ortodox şi militarist. Părerea mea este următoarea: trebuie să ne înmulţim ca sardelele, să ne înarmăm pînă-n dinţi şi să terminăm cu popoarele limitrofe, căci n-au ce căuta în Europa. Visul meu e ca fiecare babă română să mulgă vaca cu cască militară pe cap.

Eu nu sînt orgolios deloc. Dar dacă cineva mă calcă pe nojiţe, mi-aduc aminte ce-am fost.

Toată viaţa am dorit să ajung în clanul conducător, pentru a face oamenilor binele cu carul…

Treisprezece ani de închisoare… Aveam doar o hăinuţă de puşcăriaş. Ne dădeau o zeamă chioară şi mămăligă friptă. M-au bătut… M-au arestat acasă. Nici nu ţin minte anul… Cînd m-au anchetat am leşinat din bătaie. Iacătă că n-am murit! Am stat la Interne trei ani. Am fost după aceea la Jilava, la Ocnele Mari şi pe urmă la Aiud. Eu mă mir cum mai sînt aici. De multe ori îmi doream să mor. Am avut mereu laşitatea de-a nu avea curajul să mă sinucid. Din motive religioase… Treisprezece ani! Nu pot să povestesc tot ce-am

suferit pentru că nu pot să ofensez poporul român spunîndu-i că în mijlocul lui s-au petrecut asemenea monstruozităţi.

M-a întrebat un anchetator: De ce ai vorbit împotriva noastră, dom'le? – N-am vorbit, dom'le. – Cum n-ai vorbit? – Păi împotriva voastră vorbeşte tot poporul român. Ce să mai adaug eu? Şi mi-au dat 20 de ani muncă silnică fără motive. Mi s-a prezentat sentinţa de condamnare ca să fac recurs. La cine să fac recurs, la Dumnezeu?

Am fost solicitat, în închisoare, să scriu pentru revista *Glasul patriei*, ca şi Nichifor Crainic. Mi s-a părut ciudat să fii arestat şi să scrii, să meditezi. Adică să spui: vă mulţumesc că m-aţi arestat! Asta era o porcărie nemaipomenită, să obligi un deţinut să scrie. El poate să-şi scrie memoriile, dar nu pentru tine, ăla care-l persecuţi…

Eu, cultural, sînt un european, dar fundamentul spiritual e de ţăran din Muscel. La închisoare, grija mea a fost să nu fac neamul românesc de rîs. Şi toţi din generaţia mea au simţit această grijă. Dacă mă schingiuiau ca să mărturisesc că sînt tîmpit, nu mă interesa, dar dacă era ca să nu mai fac pe românul, mă lăsam schingiuit pînă la moarte. Eu nu ştiu dacă vom fi apreciaţi pentru ceea ce am făcut; important e că n-am făcut-o niciodată doar declarativ, ci că *am suferit* pentru un ideal. E o monstruozitate să ajungi să suferi pentru un ideal *în mod fizic*.

Am o legendă, dar legenda mea nu acoperă ideea de statuie. Nu sînt candidat la rangul de mare personalitate. Oricum, mi-e groază de o posteritate pur legendară. Înainte eram obsedat de ideea rămînerii a ceva după mine. Acum mă mai interesează ce rămîne după mine ca zăpada de anul trecut. M-am fîţîit aşa, un pic, în epocă… Eu nu îmi supravieţuiesc. Ca să rămîi în epocă trebuie să fii genial, or eu am fost numai inteligent.

Definiţia mea este: Petre Ţuţea, românul. Am apărat interesele României în mod eroic, nu diplomatic. Prin iubire şi suferinţă. Şi convingerea mea este că suferinţa rămîne totuşi cea mai mare dovadă a dragostei lui Dumnezeu.

Eu n-adun nimic. Îmi spunea un popă, zice, păi dumneavoastră vă risipiţi aşa, vă poate fura oricine… Zic: uite, părinte, eu, zic, am adoptat concepţia regelui Franţei în materie de risipire a ideilor mele. Concepţia lui despre cartof. Cînd au venit cartofii din America, ţăranii nu-i cultivau. "Să mîncăm noi buruiana asta din pămînt…" Ce a zis regele Franţei? "Mă, seamănă, mă, cartofi pe moşia mea şi, cînd or vedea ţăranii că îi păzesc, or să-şi dea seama că-s lucru bun. Lăsaţi-i să fure, că aşa se răspîndesc cartofii în ţară."

Odată, în hol la Athénée Palace, m-a arestat Securitatea pe motiv că fac speculă. Cu ce? i-am întrebat. Nu mi-au răspuns. Şi atunci mi-am adus aminte de vorba unui prieten de la Cluj: "Cu idei, frate, cu idei!"

Uneori mă preocupa ideea "operei" mele. Pentru că om de stat nu am fost, profesor nu am fost, scriitor nu am fost, da' atunci – ce sînt? Că nici ultimul parazit care creşte în cutele societăţii nu sînt… Pesemne că sînt cineva dificil de fixat.

“Ce mai faceţi, domnu’ Ţuţea?” – Mă simt asemeni unui vultur trist, care înălţat la zenit urinează asupra veacului douăzeci cu un dispreţ creştin.

Am purtat ideile şi credinţa precum poartă vîntul microbii.

Un umanist pur, adică indiferent religios, practică formele vieţii de junglă, împingînd cruzimea pînă la forma gratuită a bestialităţii tigrului. Vremea noastră este plină de astfel de exemplare.

Umanismul este una din formele grave ale rătăcirii omului modern, care pleacă din antropocentrismul Renaşterii. În Renaştere, “titanii” s-au umflat prin autocunoaşterea necunoaşterii. Ei nu se cunoşteau pe ei înşişi şi au crezut că s-au descoperit ca oameni.

Omul – javra asta bipedă, pe care eu îl consider “animal prost”, *homo stultus* – atunci cînd se screme să facă singur ordine, adică cînd practică umanismul, îl înlocuieşte pe Dumnezeu cu el. Nicăieri Dumnezeu n-a avut de furcă cu dracul mai mult decît în sacrul spaţiu al Italiei. Acolo, adică, unde s-a născut umanismul în Renaştere.

Cu ungurii nu putem avea probleme militare: dacă dăm drumul la toţi caii din Ardeal, fără călăreţi, în două ceasuri se pişă în Budapesta.

(Vlad Ţepeş) are meritul de a fi pus pe tronul Moldovei pe cel mai mare voievod român, pe Ştefan cel Mare. Cu armele! Are meritul că l-a şi bătut. Şi are mai ales meritul că a coborît morala absolută prin ţepele puse în cur la nivel absolut. Dormeai cu punga de aur la cap şi ţi-era frică să n-o furi tu de la tine. Ăsta-i voivod absolut, Vlad Ţepeş. Păi fără ăsta istoria românilor e o pajişte cu miei!